

Återanvändning i Alingsås

En kvantitativ studie om kommunens invånares faktiska och upplevda möjligheter att lämna till återanvändning

Bildkälla: Alingsås kommun

Författare

Ellinore Halvardsson & Emilia Öhlander

Handledare

Erik Elldér

Kandidatuppsats i Kulturgeografi

VT2022

Institutionen för ekonomi och samhälle
Avdelningen för Kulturgeografi
Handelshögskolan vid
Göteborgs Universitet

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Uppsats/Examensarbete:	15 högskolepoäng
Nivå:	Kandidat
Kurs:	KGG320 – Samhällsvetenskapligt miljövetarprogram
Termin/år:	VT2022
Handledare:	Erik Elldér
Examinator:	Erik Hansson
Nyckelord:	"Återanvändning", "avfallshantering", "återanvända", "donera", "Alingsås kommun", "geografisk närhet", "avstånd", "tillgänglighet", "mobilitet", "bekvämlighet"

Abstract

This study provides an insight into Alingsås municipality's residents' recycling habits. The purpose is to investigate the extent to which, how and where the inhabitants of Alingsås municipality leave products for reuse in relation to actual and perceived reuse possibilities. Leaving items for reuse is defined by donating used items without expected compensation. The study is based on a theoretical framework that deals with time geography and relationships between accessibility and mobility. With regard to previous research emphasis is placed on geographical proximity by studying whether the distance has an impact on the propensity to donate and how the action is experienced. The thesis is based on two main methods, a survey that was answered by residents and a number of analyzes, both statistical analyzes and proximity analysis in GIS. The results show that the majority of the opportunities to leave for reuse are located in the city of Alingsås. Of all the identified opportunities, the most commonly used drop-off points and methods are to leave at the second-hand shop "Vinden" and Bälinge recycling center and to donate directly to people in their surroundings. The survey respondents are generally satisfied with the reuse opportunities that exist and the experience of them. The majority believe that it is important to reuse and that they have knowledge of the available opportunities. Furthermore, a predominant part of the respondents believe that it is easy to donate for reuse and almost half of the respondents believe that it is not time-consuming to donate. On the other hand, the analyzes show that geographical proximity is important for the tendency to donate when it comes to the respondents who have longer geographical distances to drop-off points.

Sammanfattning

Studien ger en inblick i Alingsås kommuns invånares återanvändningsvanor. Syftet är att undersöka i vilken utsträckning, hur och var invånarna i Alingsås kommun lämnar produkter till återanvändning i relation till faktiska och upplevda återanvändningsmöjligheter. Med att lämna till återanvändning menas att donera och skänka bort begagnade föremål utan förväntad ersättning. Studien grundar sig i ett teoretiskt ramverk som berör tidsgeografi och relationen mellan tillgänglighet och mobilitet. Med hänsyn till tidigare forskning läggs vikt på geografisk närhet genom att studera om avstånd har en inverkan på benägenheten att donera och hur handlingen upplevs. Uppsatsen baseras på två huvudsakliga metoder - en enkätundersökning som besvarades av invånare och flertalet analyser, både statistiska analyser och närhetsanalys i GIS. Resultatet visar att majoriteten av möjligheterna att lämna till återanvändning är belägna i Alingsås stad. Av samtliga identifierade möjligheter är de mest använda inlämningsplatser- och sätt att lämna till Vinden och Bälinge återvinningscentral samt att skänka till personer i sin omgivning. Enkätrespondenterna är generellt sett nöjda med de återanvändningsmöjligheter som finns samt upplevelsen av dem och större delen av dem lämnar redan till återbruk. Majoriteten anser att det är viktigt att återanvända och att de har kunskap om de tillgängliga möjligheter som finns. Vidare anser en övervägande del av respondenterna att det är lätt att lämna till återanvändning och nästintill hälften av respondenterna anser att det inte är tidskrävande att donera. Däremot visar analyserna på att geografisk närhet har en betydelse för benägenheten att donera när det gäller respondenterna som har längre geografiska avstånd till insamlingsställen.

Förord

Studien har genomförts som kandidatuppsats för fördjupningskursen i Kulturgeografi på Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet under vårterminen 2022. Det här inför kandidatexamen i programmet Samhällsvetenskapligt miljövetarprogram. Samspelet mellan miljö och människa har varit en viktig del genom hela utbildningen och ligger därför som grund för denna uppsats.

Stort tack till vår handledare Erik Elldér som har varit ett enormt stöd under arbetets gång. Utan din vägledning och dina konkreta råd hade uppsatsen inte blivit vad den är. Vidare vill vi uttrycka vår uppskattning till de anställda på Alingsås kommun som gav oss möjlighet att genomföra detta samarbete och har på olika sätt stöttat oss genom hela processen. Tack till Lovisa Björnsdotter som visat engagemang och satte samarbetet i rullning. Särskilt tack till Anna Simonsson för din entusiasm och hjälpsamhet som varit nyckeln till hela arbetet. Till sist vill vi tacka alla som tog sig tiden att besvara vår enkät.

Göteborg, maj 2022

Ellinore Halvardsson & Emilia Öhlander

Innehållsförteckning

1. INTRODUKTION	7
1.1 PROBLEMBESKRIVNING	7
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	8
1.3 ALINGSÅS SOM STUDIEKOMMUN OCH ANDRA AVGRÄNSNINGAR	8
2. LITTERATURÖVERSIKT	10
2.1 INLEDNING	10
2.2 VIKTIGA FAKTORER FÖR BENÄGENHET ATT ÅTERANVÄNDA	10
2.3 NÄRHETENS/ TILLGÄNGLIGHETENS BETYDELSE	12
2.4 AVSLUTNING	14
3. TEORETISKT RAMVERK	16
3.1 TIDSGEOGRAFI	16
3.1.1 Tidsgeografiska restriktioner	17
3.2 TILLGÄNGLIGHET OCH MOBILITET	18
3.3 AVSLUTNING	20
4. KONTEXT	22
4.1 AVFALLSHIERARKIN	22
4.2 AVFALLSPPLANEN	23
4.3 ALINGSÅS KOMMUN	23
5. METOD	25
5.1 FORSKNINGSDESIGN	25
5.2 WEBBENKÄT	26
5.2.1 Skapandet av enkäten och utformning av enkätfrågor	26
5.2.2 Urval och distribuering	27
5.3 KARTLÄGGNING OCH GEOGRAFISK INFORMATIONSBEHANDLING	29
5.3.1 Metoder vid kartläggning av återanvändningsmöjligheter	29
5.3.2 Geografisk informationsbehandling	30
5.3.3 Närhetsanalys i GIS	31
5.4 VARIABLER	32
5.5 STATISTISKA ANALYSER	32
5.5.1 Bivariata analyser av två kategoriska variabler	33
5.5.2 Bivariata analyser av en kontinuerlig och en kategorisk variabel	34
5.6 METODDISKUSSION	35
5.7 ETIK	36
6. RESULTAT	37
6.1 MÖJLIGHETER FÖR INVÅNARNA ATT LÄMNA TILL ÅTERANVÄNDNING	37
6.1.1 Insamlingar på återvinningscentralerna	37
6.1.2 Fastighetsbolag	38
6.1.3 Secondhandbutiker	39

6.1.4 Insamlingsboxar.....	39
6.1.5 Övriga identifierade ställen, sätt och metoder.....	40
6.2 ÅTERANVÄNDNING I ALINGSÅS KOMMUN.....	40
6.3 UPPLEVELSEN	41
6.4 VAD PÅVERKAR OMFATTNINGEN INVÅNARNA LÄMNAR TILL ÅTERANVÄNDNING?	43
6.5 HAR AVSTÅND EN PÅVERKAN PÅ FREKVENSEN OCH UPPLEVELSEN AV ATT LÄMNA TILL ÅTERANVÄNDNING?	45
7. DISKUSSION.....	48
7.1 ÅTERANVÄNDNING I ALINGSÅS	48
7.2 ETT (TIDS)GEOGRAFISKT PERSPEKTIV PÅ ÅTERANVÄNDNING.....	49
7.3 FÖRSLAG TILL FRAMTIDA FORSKNING	50
8. SLUTSATSER	52
REFERENSLISTA	54
BILAGA 1: ENKÄTEN	59
BILAGA 2: ENKÄTRESULTAT	66

1. Introduktion

Den här uppsatsen handlar om individers benägenhet och upplevda möjligheter att lämna produkter till återanvändning. I centrum står den geografiska dimensionen i om och hur faktisk närhet i relation till möjligheter att lämna till återanvändning påverkar individens beteende.

1.1 Problembeskrivning

Avfallshantering börjar med individen. Oavsett om avfall hämtas vid hushållet eller om invånarna behöver ta sig till närmaste återvinningsstation ligger idag första steget och ett stort ansvar på individen (Mehner, Naidoo, Hellwig, Bolton & Rousta 2020). Den mänskliga konsumtionen har som en följd av urbaniseringen och industrialiseringen ökat kraftigt vilket resulterar i att effektiviteten av avfallshantering är viktigare än någonsin (Göteborgsregionen 2021). Den totala avfallsmängden i Sverige år 2018 var ungefär 139 miljoner ton (Avfall Sverige 2021). Den svenska avfallslagstiftningen menar att det behövs ett skifte från fokus på hantering av avfall till att i stället fokusera mer på att förändra beteenden hos konsumenterna (ibid). En del i detta är behovet av att fokusera mer på förebyggande strategier. Fokus behöver skifta från "slit och släng" till återanvändning och skapa förutsättningar för att tillvarata på redan existerande produkter. Detta nödvändiga fokusskifte lyfts till exempel i Göteborgsregionens nuvarande avfallsplan där det står att allt som kan återanvändas ska återanvändas (Göteborgsregionen 2021).

De flesta statliga och mellanstatliga program som är till för att arbeta mot klimatförändringarna pekar på konsumenterna som största målgrupp med fokus på att förändra konsumtionsmönster. Radikal förändring efterlyses för att minska den individuella konsumtionen och mängden slöseri som sker i produktionen idag för att möta konsumtionshetsen (Ölander & Thøgersen 1995). Vad som får människor att förändra sitt beteende inom konsumtion och avfallshantering har länge diskuterats, mycket med fokus på att normalisera ett nytt beteendemönster hos människor. Synlighet, närhet och personlig ansträngning har blivit tre vanliga observationer i forskning kretsande kring människors beteende i samband med återvinning (Thomas & Sharp 2013; Ando & Gosselin 2005).

Att använda sig av informationsutskick är kanske den vanligaste metoden för att påverka människors beteende inom avfallshantering. Användaranpassad och lärorik information har en primär positiv effekt på invånarnas återvinningsbeteende (Meher et al. 2020). Däremot är brist på information och bekvämlighet i många fall två avgörande faktorer. Saknad av förmåga och möjlighet är två av de största barriärerna som hindrar invånare från att återvinna (Flygansvær, Samuelsen & Støyle 2021). Information framstår som en viktig främjande effekt i att invånarna ska källsortera men geografisk (o)tillgänglighet eller bekvämligheten lyfts ofta fram som de mest avgörande faktorerna (Ando & Gosselin 2005; Meher et al. 2020; Minelgaité & Liobikinė 2019; Rousta, Bolton, Lundin, och Dahlén 2015). Bekvämligheten operationaliseras ofta som personlig ansträngning utifrån faktorer som tid, pengar, lättillgängliga möjligheter och personliga förutsättningar såsom transportmedel och förvaringsutrymme (Flygansvær, Samuelsen & Støyle 2021; Paden & Stell 2005). Dock är det sällan faktiska avstånd till återanvändningsmöjligheter vägs in. Detta torde vara en

nyckelaspekt av bekvämligheten eftersom människors benägenhet att källsortera ökar om möjligheterna är placerade närmare geografiskt (Ando & Gosselin 2005; Rousta et al. 2015).

Avståndets betydelse undersöks för det mesta i relation till benägenheten att återvinna och källsortera (Ando & Gosselin 2005; Rousta et al. 2015). Motsvarande studier har inte genomförts där avstånd ställs i relation till återanvändning. Att studera effekten avstånd har på benägenheten att återanvända utgör en intressant forskningslucka som uppsatsen tar vid. Paden och Stell (2005) lyfter att geografisk placering har en viktig roll för benägenheten att återanvända, vilket däremot baseras på ett mer självskattat perspektiv än genom konkreta geografiska avstånd. Det saknas forskning där benägenheten att återanvända, och särskilt mer specifikt att lämna till återanvändning, mäts i faktiska geografiska avstånd.

Sammanfattningsvis är det alltså viktigt att, med tanke på forskningens tidigare inriktning på återvinning, rikta uppmärksamhet och fokus på återanvändning. I strävan mot hållbarhet och för att kunna genomföra det nödvändiga fokusskiftet behöver individernas beteendemönster förändras. En viktig aspekt som påverkar individernas beteende är att möjliggöra geografisk tillgängliga alternativ (Ando & Gosselin 2005; Rousta et al. 2015). Även inom svensk avfallsplanering och policy läggs fokus på geografiska aspekter. Ett exempel är Alingsås kommun som har antagit att uppfylla Göteborgsregionens avfallsplans mål till år 2030 (Alingsås kommun 2021a). En viktig del i detta är målet om att *”Alla invånare ska ha fastighetsnära möjligheter att lämna produkter till återanvändning”* (Göteborgsregionen 2021:17). Uppsatsen utförs i samarbete med Alingsås kommun och förväntas kunna bidra till kommunens arbete med avfallsplanen. Förhoppningsvis kommer kommunen att få tillgång till ny information om hur invånarna återanvänder och om de möjligheter som finns idag i kommunen är tillräckliga.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka i vilken utsträckning, hur och var invånarna i Alingsås kommun lämnar produkter till återanvändning i relation till faktiska och upplevda återanvändningsmöjligheter. Tre forskningsfrågor preciserar syftet:

1. Vilka möjligheter finns att lämna till återanvändning inom Alingsås kommun och hur utnyttjas dessa?
2. Hur upplever invånarna möjligheterna att lämna produkter till återanvändning?
3. I vilken utsträckning har den geografiska närheten betydelse för benägenheten och den upplevda möjligheten att lämna produkter till återanvändning?

1.3 Alingsås som studiekommun och andra avgränsningar

Alla kommuner arbetar alltmer med återanvändning av avfall. Den nya lagstiftningen från år 2020 underlättar arbetet med återanvändning för kommunerna genom att det numera får finansieras av avfallstaxan. Dessutom har alla kommuner en skyldighet att ta fram en avfallsplan där det ställs krav på att avfallsförebyggande och återanvändning ska inkluderas (Avfall Sverige 2021). Göteborgsregionen, som är ett samarbete mellan 13 kommuner, har

valt att gemensamt ta fram en avfallsplan. En avfallsplan är det styrningsdokument som innehåller mål och åtgärder för hur kommunen långsiktigt planerar att förebygga och hantera sitt avfall (Göteborgsregionen 2021).

I Avfall Sveriges rapport från år 2017 placerar sig Alingsås på en fjärde plats på indexet för kundnöjdhet och en delad tionde plats på indexet för bästa avfallshantering (Avfall Sverige 2017). Invånarna i Alingsås kommun är alltså generellt sett nöjda med sin avfallshantering men precis som i forskningen saknas mycket fokus på återanvändning. Som den mellanstora kommun Alingsås är med strax över 41 800 invånare och landareal på 472 km² år 2021 (Regionfakta 2022) finns goda förutsättningar för kommunen att undersöka och utveckla den hantering som idag.

Som tidigare nämnt avgränsar och fokuserar arbetet på ett specifikt mål i avfallsplanen, nämligen *Alla invånare ska ha fastighetsnära möjligheter att lämna produkter till återanvändning*. Således undersöks endast återanvändningssättet och metoden “att lämna till återanvändning”. Avgränsningen görs ytterligare snävare till att endast omfatta att donera och skänka bort begagnade saker utan förväntad ersättning (Nationalencyklopedin u.å.a). Genom att studien fokuserar enbart på att lämna ifrån sig produkter exkluderas andra former av återanvändning, såsom att köpa och sälja begagnade saker.

Ytterligare en aspekt är avfallsmålets fokus på att lämna “produkter” till återanvändning. I detta fall utgår studien från Nationalencyklopedins definition på produkt. Att återanvända en produkt eller ett föremål syftar till en vara ofta tillverkad av människan, till exempel möbler, kläder och sportutrustning (Nationalencyklopedin u.å.b). Valet att inte avgränsa tolkningen av begreppet ytterligare grundar sig i metodvalet. En bred tolkning gör enkäten mer lätthanterlig för respondenterna medan en snävare avgränsning på produkter hade kunnat förvirra respondenten.

2. Litteraturöversikt

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning om återanvändning med fokus på individen. Avsnittet inleds med att lyfta insikter från forskning kring individens konsumtionsbeteende. Därefter presenteras de faktorer som är viktiga när det kommer till individers benägenhet att återanvända för att sedan landa i begreppet bekvämlighet och dess koppling till närhet och tillgänglighet. Vidare kommer dessa begrepp i koppling till återanvändning att lyftas för att till sist landa i de viktigaste lärdomarna från litteraturen.

2.1 Inledning

Dagens miljöproblem hänger till stor del ihop med den privata konsumtionen. För att konsumtionens negativa klimat- och miljöpåverkan ska minska måste det ske en beteendeförändring. Den svenska regeringens arbete för att skapa nya mer hållbara konsumtionsmönster går ut på att tillsammans med kommuner, näringsliv och det civila samhället underlätta för konsumenter att agera hållbart. Det här ska göras utifrån ett antal fokusområden. Regeringen menar på att en mer miljömässig hållbar konsumtion uppnås genom att ändra beteenden hos konsumenten. Ett viktigt fokusområde är därför att stimulera hållbara sätt att konsumera. Här vill regeringen öppna upp för miljösmarta beteendemönster genom att underlätta och stimulera val som ur miljösynpunkt är det bästa alternativet. Vidare presenterar regeringen delningsekonomi som ett sätt att skapa större möjligheter att konsumera hållbart. Ett fokusområde kretsar helt kring att effektivisera resursanvändningen med fokus på att återanvända. Att reparera, underhålla och utveckla en cirkulär ekonomi presenteras som viktiga aspekter. Benägenheten för att återanvända och konsumera mer hållbart grundar alltså mycket i individen och invånarnas förutsättningar och hinder i frågan (Finansdepartementet 2016).

Organisationen Sveriges Konsumenter menar att det ska vara lätt att göra rätt. Samhället ska ge alla konsumenter förutsättningarna för att kunna leva hållbart och göra hållbara val (Sveriges Konsumenter u.å). Fairtrade Sverige säger samma sak. Hur varje individ hanterar sitt konsumentbeteende har stor betydelse för hur världen kommer att se ut i framtiden och en omställning till en hållbar utveckling innebär att överkonsumtionen måste få ett slut (Fairtrade 2017). Information kring hur varje konsument kan förändra sitt beteende finns bara en sökning bort, samma sak gäller för forskning kring ämnet. Härnäst kommer dessa faktorer att presenteras ytterligare med fokus på individen och förändrade beteendemönster.

2.2 Viktiga faktorer för benägenhet att återanvända

Enligt Bianchi och Birtwistle (2012) finns tre faktorer som påverkar människor att donera: återvinningsbeteende, miljömedvetenhet och ålder. Personers återvinningsbeteende har en stark och direkt påverkan på valet att donera till välgörenhet. Människor som har en positiv attityd och inställning gällande återvinning är mer benägna att donera. Studien fann dock inget stöd för att miljömedvetenhet per automatik leder till hållbara handlingar. Däremot hävdas att miljömedvetenhet har en positiv inverkan på återvinningsbeteendet, och således har en indirekt påverkan på valet att donera till välgörenhet. Bianchi och Birtwistle (2012)

fann ett positivt samband mellan ålder och att donera i Australien, ett av de två länder som studerades, det vill säga att äldre människor tenderar att i högre grad donera till välgörenhetsorganisationer. Däremot observerades inte detta samband i Chile vilket antas grunda sig i faktum att det finns få välgörenhetsorganisationer och därmed är donering ännu inte en vedertagen handling i Chile. Studien hävdar att ålder har en förstärkande effekt på återvinningsbeteendet och därmed även en indirekt påverkan på valet att donera (Bianchi & Birtwistle 2012).

Sarigöllü, Hou & Ertz (2021) delar uppfattningen om att miljömedvetenhet ökar benägenheten att donera till återanvändning. De lyfter att människor som stöttar avfallsminimering och de personer som känner en motvilja gentemot avfall är mer benägna att donera än att endast ha produkter liggandes oanvända hemma (Sarigöllü, Hou & Ertz 2021). Paden och Stell (2005) lyfter andra faktorer som är viktiga när det kommer till individer benägenhet att återanvända. Benägenheten påverkas av personliga uppfattningar och förutsättningar. Människors motivation till att återanvända ökar om personen i fråga har kännedom om vilka alternativ som finns och tidigare erfarenhet av att återanvända. Ju mer erfarenhet en person har av att återanvända desto mer bekant och bekväm blir handlingen, vilket därmed gör det lättare att ta beslut att återanvända (Paden & Stell 2005).

Vidare finns en större tendens att människor återanvänder om de har förutsättningarna för det. Till exempel för att transportera föremål krävs ett fordon och för att sälja saker online krävs datortillgång och möjligheten att skicka föremålet med posten (Paden & Stell 2005). Att återanvända får inte heller uppfattas som en för stor personlig ansträngning. Chansen är större att människor återanvänder om det inte kräver för mycket ansträngning i form av tid och pengar. Det positiva resultatet måste överväga mödan och besväret av handlingen. Till exempel kräver en garageförsäljning att man skapar skyltar, marknadsför försäljningen och prissätter varorna. När man säljer online behöver man fotografera produkten, skriva en produktbeskrivning, sätta ett pris och skicka föremålet till köparen. Även att lämna saker till återanvändning tar tid och personlig ansträngning om det inte finns möjlighet att enkelt lämna ifrån sig produkterna. Geografisk placering har en viktig roll i individers benägenhet att återanvända. Människor lockas mer att lämna produkter till exempelvis secondhandbutik eller välgörenhetsorganisation om de är placerade lättillgängligt (Paden & Stell 2005).

Den viktigaste aspekten för invånare som inte källsorterar härrör ur bekvämlighet menar Minelgaité & Liobikiné (2019). Brist på bekvämlighet kan innebära olika för olika invånare. För invånare bosatta i flerbostadshus kan det till exempel innebära sämre möjlighet till förvaringsutrymme och därmed mindre utrymme att förvara sitt källsorterade material. Invånare bosatta i villor placerade utanför staden kan däremot snarare uppleva att tidsaspekten för att transportera material till närmsta sorteringsplats är för krävande (Flygansvær, Samuelsen & Støyle 2021). Flygansvær, Samuelsen & Støyle (2021) pekar ut de tankar och beteenden som invånare i Oslo visar i relation till avfallshantering. De menar på att källsortering ses som ett nödvändigt ont som konsumenter motvilligt måste göra. Det tomrum i det förhållningssätt invånare har till källsortering fylls inte upp då konsumenterna inte ser sig själva som en del av konsumtionskedjan. Av dessa anledningar behöver

konsumenterna en påtryckning för att vilja och faktiskt agera för en mer cirkulär kedja och det behövs ett utvecklat samt mer effektivt sätt att hantera avfallsflöden (ibid).

Tillgänglighet och närhet är centrala begrepp och ett kulturgeografiskt synsätt är därför av stort intresse, utifrån de definitioner och infallsvinklar detta kan bidra med till forskning. Den lätthet med vilken varor och tjänster på en plats kan nås av människor som bor på en annan plats samtidigt som vikten av infrastrukturer som transport- och kommunikationsmedel är i detta avseende intressant. Med fokus på avstånd, tid och kostnader som huvudsakliga begränsningar, tillsammans med strukturella hinder som ålder, kön och livsförhållande, finns kulturgeografien i stort sett redan i forskningsfrågan. Tillgång till varor och tjänster ses ofta som ett nyckelmått på social rättvisa inom kulturgeografien – det vill säga ju större tillgång desto bättre (Castree, N., Kitchin, R., Rogers, A., & ProQuest. 2013) vilket är en intressant vinkel att utveckla forskningen kring återanvändning i. En gemensam och återkommande faktor genom litteraturen är aspekten med närhet och tillgänglighet. Den personliga ansträngningen utifrån faktorer som lättillgängliga inlämningsboxar, medel för transport och privata förutsättningar såsom tillgång till dator eller förvaringsutrymme har stor påverkan.

2.3 Närhetens/ tillgänglighetens betydelse

Det finns en stor mängd tidigare forskning som lyfter vikten av närhet och tillgänglighet i förhållande till återvinning (Minelgaitė & Liobikinė 2019; Flygansvær, Samuelsen & Støyle 2021; Rousta et al. 2015; Ando & Gosselin 2005). Viktigt att beakta är att återvinning och återanvändning inte är detsamma utan är två olika processer. Återanvändning innebär att man tillvaratar på produkter som inte är avfall medan återvinning är avfallshanteringsstrategin där avfall används för att ersätta annat material (Göteborgsregionen 2021:43). Med avseende på bristande forskning gällande återanvändning är det intressant att se till forskning om återvinning. Från forskning om hur avstånd, närhet och beteende förhåller sig till återvinning hämtas många intressanta kännedomar som är relaterbara till återanvändning också.

Rousta et al. (2015) presenterar flera anledningar till varför perspektivet med avstånd är viktigt när det kommer till återvinning. De fokuserar på två faktorer som kan leda till ökat deltagande i källsorteringssystem avgränsat för att undvika just de socio-demografiska variationerna. En mycket diskuterad faktor är bekvämlighet, framför allt undersökt ur aspekten med kortare avstånd till insamlingsställe. De utesluter andra aspekter för att enbart titta på hur avstånd kan influera källsorteringsbeteenden. Förändringar i beteendet hos invånarna uppfattas när avståndet till inlämningsställe minskar från två kilometer till 50 meter. Studien visar på att ett kortare avstånd till sorteringskärl ledde till minskad mängd mat- och hushållsavfall som sorteras fel. Dessutom var invånare som visste varför och hur de skulle sortera sitt avfall mer angelägna att sortera rätt om anläggningen är nära deras hem, vilket Rousta et al. (2015) menar är en viktig aspekt att ta med sig. Motivering ensamt är inte nog för att uppnå en beteendeförändring hos invånarna utan det kräver även möjligheter, i detta fall närhet till anläggningar, för att influera beteenden (Rousta et al. 2015).

Tidigare forskning betonar också vikten av att avfallssystem anpassas efter geografisk kontext. En jämförelse mellan ett curbside-system och ett bring-system i England kan fungera som exempel (Powell et.al 1994). Ett curbside-system innebär att avfall hämtas hos hushållen av avfallshanterare och bring-schemes innebär att hushållen/konsumenten själv behöver transportera avfallet från hushållet till en samlingspunkt eller återvinningsstation. Metoderna i England undersöktes utifrån bland annat fordon, tunnor och sorteringstekniker. Metodernas sociala effekter undersöktes även genom enkätstudier där användare fick svara på frågor angående avstånd, färdmedel och om det var vid speciella tillfällen de besökte återvinningsstationen. Bring-systemet visade sig ha en högre kostnad för insamling än curbside-systemet. Förklaringen bakom kostnadsskillnaden visade sig vara metodernas olika geografiska förhållanden. Bring-systemet var placerat i landsbygd medan curbside-systemet var placerat i förortskaraktär (Powell et.al 1994). Vidare visar en annan jämförelse mellan återvinningsmönster i Sverige och Bulgarien på liknande resultat. Trots att de båda länderna har liknande principer är dessa implementerade på olika sätt och en jämförelse tydliggör de olika nivåerna på kvalitet som finns i varje lands system. I Bulgarien kunde dålig praxis, bristen på kontroll och bristande engagemang från kommunens sida ha en starkare påverkan på invånarnas vilja och motivation till att återvinna än fastighetsnära möjligheter. I Sverige ansåg respondenterna sig däremot ha en positiv attityd och större förtroende till kommunens tillvägagångssätt i avfallshanteringen och det var därför viktigare hur systemen var etablerade (Stoeva & Aliksson 2017).

Andra faktorn som Rousta et al. (2015) lyfter är information, vilket kanske inte är direkt kopplat till avfallshantering men har en betydande både forskning på ämnet och arbetet för att förbättra avfallshanteringen. Mehner et al. (2020) drar slutsatsen att användaranpassad och lärorik information ha en primär positiv effekt på invånarnas återvinningsbeteende. Respondenterna pekar ut två avgörande faktorer som påverkar deras beteende, nämligen brist på information men också den stadigt återkommande faktorn bekvämlighet. Ett vanligt svar från respondenterna var att avlämningsstationerna var otillgängliga och klagade på att det egentligen var i denna aspekt problemet härstammar ifrån och att det inte togs upp tillräckligt i studien. Förmåga och möjlighet framgick som de största barriärerna som hindrar invånarna från att engagera sig och återvinna. Information framstår som en viktig främjande effekt i att invånarna ska sortera men var inte tillräckligt med motivation för att uppnå fullt deltagande i återvinningsystemet. Otillgängligheten eller olägenheten med systemen syntes, trots studies fokus på information, som den mest avgörande faktorn då information inte uppnådde den effekt som eftertraktas för att minska avfallet och öka återvinningen (Meher et al. 2020).

Ando och Gosselin (2005) undersökte hur bekvämlighet kan spela roll när det kommer till återvinning. De använde sig av en enkätstudie i Illinois, USA där respondenter fick ta ställningstagande till huruvida de finner dagens möjligheter för återvinning bekväma, om de har lämplig förvaring för återvinningen och om de återvinner även utanför hemmet. Även information angående varje hushålls avstånd till platsen de kan deponera sina återvinningsbara material efterfrågades och undersökte sedan hur möjligheterna såg ut i olika urbana områden i staden. Tidigt syntes spår av hur mer lättillgängliga kärl betyder mindre personlig ansträngning vilket efterfrågades av respondenterna (Ando & Gosselin 2005).

Samma studie visade att längre avstånd till återvinningsstation är negativt korrelerad med respondentens vilja att återvinna. De menar att eftersom avståndet ökar priset invånare måste betala, i form av tid och ansträngning, blir de mer benägna att inte återvinna. En påverkande faktor var också behållarna för avfallet, kunde respondenten ta med sig avfallet i samband med andra resor var chansen större att de fann sina möjligheter för återvinning mer bekväma. Var behållarna däremot återbrukbara fann respondenten det svårare att finna tid till att ta sig till återvinningsstationen då det krävde en tur- och returreesa från hemmet. En avgörande slutsats författarna drar är att andelen hushåll som återvinner skulle kunna öka drastiskt om förändring gjordes för att minska avståndet till återvinningsstationer i förhållande till avståndet till vanliga restavfallstunnor/ anläggningar för sophantering (Ando & Gosselin 2005).

2.4 Avslutning

Den presenterade forskningen kring återanvändning och återvinning visar på några gemensamma faktorer. Det mänskliga beteendet går att påverka och kretsar till stor del kring bekvämlighet. För att individen ska vara villig att förändra sitt beteende, om det så gäller att återvinna eller donera produkter till återanvändning, måste det personliga priset i tid, ansträngning och pengar vara tilltalande. Avstånd och närhet är av stor vikt när det gäller förändring av människors avfallsbeteende vilket grundar sig i den personliga ansträngningen som hindrar människor från att källsortera. Priset som invånare måste betala i form av tid och ansträngning visar sig som en av de mest avgörande faktorerna. Ett längre avstånd betyder ett högre pris som invånarna måste betala och de blir därför mindre benägna att återvinna. Att anpassa och förändra människors beteende är svårare än att anpassa systemet för att bemöta dem.

Det återfanns ytterst lite om benägenheten att återanvända påverkas av geografisk tillgänglighet medan betydligt mer forskning finns om närhet och tillgänglighet i förhållande till återvinning. Det finns ett behov av ytterligare forskning där återanvändning, och särskilt att lämna till återanvändning, undersöks i relation till geografiska aspekter. Denna forskningslucka ämnar uppsatsen att fylla.

Utifrån tidigare forskning har faktorer som påverkar människors benägenhet att återanvända identifieras - tillgång till information, personlig tidsansträngning och att alternativ är lättillgängliga och placerade geografiskt nära. Den tidigare forskningen om återvinning lyfter många liknande faktorer. Anledningar till att människor inte källsorterar är brist på bekvämlighet, saknad av information, otillgängliga insamlingsställen och långa avstånd till dem. För att skapa möjligheten att studera dessa faktorer har dem inkluderats i enkätundersökningen genom följande påståenden:

- *Jag har god kunskap kring möjligheterna till återanvändning som finns i Alingsås kommun.*
- *Jag anser att det är lätt för mig att lämna till återanvändning.*
- *Att lämna till återanvändning är tidskrävande och tar tid från annat jag vill/ behöver göra.*
- *Jag hade lämnat mer till återanvändning om jag bodde närmare ett inlämningsställe.*

Vidare ställs enkätfrågor om respondenternas vanor att lämna till återanvändning för att kunna konstatera deras benägenhet att donera, som sedan ställs i relation till de inkluderade faktorerna. För att kunna studera effekten av geografisk närhet och tillgänglighet djupare genomförs en närhetsanalys, vilket sedan användas för att undersöka om avstånd har en inverkan på handlingen att lämna till återanvändning och upplevelsen av denna.

3. Teoretiskt ramverk

Detta kapitel kommer att introducera centrala perspektiv och teoretiska begrepp som används inom studiens ram för att förklara tillgänglighet ur invånarnas perspektiv. Tidsgeografi kommer att användas som ett ramverk för att förstå de olika tidsliga och rumsliga processer invånarna lever i men också upplever. Begreppen tillgänglighet och mobilitet kommer att introduceras i relation till det tidsgeografiska perspektivet. Tillsammans med litteraturoversikten kommer dessa teorier utgöra en grund för att dra slutsatser i den empiriska analysen.

3.1 Tidsgeografi

Torsten Hägerstrand är en av Sveriges mest internationellt kända forskare inom samhällsvetenskap och utvecklade under 60- och 70-talet tidsgeografin. Han introducerade ett synsätt där världen ses som mångdimensionell och abstrakt i termer av processer i tidsrummet (Ellegård & Svedin 2012). Hägerstrands tidsgeografi utgår mycket från att rummet ses i sammanhang med tid - ofta kallat tidsrummet. Det är processer som uppmärksammas och rummet ses inte som en statisk plats där allt ligger stilla, utan världen är i ständig rörelse men med vissa drag av mindre statiska inslag såsom byggnader, vägar och skogar (Åqvist 2002). Hägerstrand menar på att olika typer av population, bestående av olika fenomen som är i kontakt med varandra på en geografisk plats över tid, fyller landskapet med dess variation. Fenomen betyder här inte bara levande individer utan också icke-levande individer såsom artefakter eller naturkrafter, vilket är det som delar upp världen i olika populationer och inte en värld endast bestående av människor. Här finns det avsikter och idéer bakom mänskliga rörelser i tid och rum där mänskliga individer formulerar och driver projekt för sitt levnadsuppehålle och nöje. Fenomenet är i miljön en varelse som föds, produceras eller skapas för att sedan existera under en tidsperiod och sedan dör, förstörs eller upplöses. Just det här individbaserade synsättet är grunden till Hägerstrands konstruktion och system (Ellegård & Svedin 2012).

Tidsgeografi är ett tankesätt som kan hjälpa till med att skapa förståelse för förändringar i samhället, bidra med bredare kontext samt ge inblick i ekologiska konsekvenser av mänskliga handlingar. Materiella fenomen kan beskrivas genom deras placering under en tidsperiod och rör sig av sig själva, till exempel människor och djur, eller förflyttas av yttre krafter, såsom mänskliga eller naturliga krafter. Varje fenomen, eller individ, tar upp plats och tid vilket utesluter andra fenomen från att vara på exakt den platsen under exakt samma tidsperiod. Denna koppling mellan händelser i både tid och rum menar tidsgeografin ökar förmågan att konceptualisera, beskriva och förstå processer där individer är involverade och befinner sig på olika platser utspjutt över tid (Ellegård 2019:22). Hägerstrand ville alltså skapa ett nytt perspektiv med hjälp av tidsgeografin där allt som existerar på jordens yta blir placerat eller placerade sig genom kontakt med varandra under tidens gång (Hägerstrand 2004:323).

Tidsgeografi bör tjäna som ett medel för att avslöja de allmänna principer som döljer sig i de mångfaldiga kopplingar som finns i tidsrummet. Det tvingar människor att rationalisera sina aktiviteter i sin vardagliga tillvaro och ger en inblick i de tankar som sker på individnivå över

vilka alternativ som finns tillgängliga för dem. Aspekter i den mänskliga tillvaron som annars blir försummade får här möjlighet att belysas (Ellegård 2019:152–153). Tidsgeografin ger en inblick i hur människans behov tillgodoses olika beroende på var, när och vem aktiviteterna utförs av. Det här utifrån de variationer som finns i tillgängliga resurser, kunskap, teknologier och verktyg men också utifrån de möjligheter människorna har att ordna resurserna så att de finns inom räckhåll när det behövs för att tillfredsställa sina behov och nå sina mål, allt kopplat till tid och rum (ibid:3).

Det tidsgeografiska synsättet kräver att forskare ska kunna växla mellan olika nivåer. En mikronivå för individen och en makronivå för hushåll eller grupper som skapar den samlade beskrivning och analys som söks (Ellegård 2019:120). Tidsgeografin skapar en brygga inte bara mellan klyftorna inom geografin utan även mellan vetenskapliga discipliner och forskning och sektorer i samhället. Den tvärvetenskapliga inriktning som finns inom tidsgeografin la grund för att undersöka hur människan påverkar både omgivningen och människors försörjning och välbefinnande. Den långa beslutstiden hos politiker och beslutsfattare inspirerade Hägerstrand till att främja det tidsgeografiska tillvägagångssättet inte bara i stads- och regionplanering utan också i arbetet kring hushållning av naturresurser. Han visade på en bristande överensstämmelse mellan vad som planeras att hända och det komplexa samhälleliga och materiella sammanhang där planerna ska genomföras. Den materiella världen behövde börja ses genom nya ögon närmare det slutgiltiga målet. Hans inblick och tillvägagångssätt utvecklade nya tillvägagångssätt för att skapa strukturer som noggrant underlättar resursanvändningen (ibid:128).

3.11 Tidsgeografiska restriktioner

Individernas dagliga aktiviteter begränsas av sömnbehovet, sömn är avgörande för människan och det innebär för det mesta att individer måste återvända hem till sin bostad för att sova i slutet av dagen. Detta kallas för “the principle of return” eller på svenska “principen om att återvända” (Ellegård & Svedin 2012). Människor behöver återvända till bostaden för att sova vilket styr omfattningen av aktiviteter individen kan utföra under en dag. Ur denna princip härledde prism-konceptet. Prism är det totala tidsrummet som är tillgänglig för individer under en dag när de är hemifrån (ibid). Prism är de möjligheter i framtiden som finns inom individens dagliga tidsrum (Ellegård 2018:34).

När det kommer till möjligheten att förverkliga sina aktiviteter och projekt i framtiden så använder det tidsgeografiska perspektivet restriktioner som ett sätt att förklara vad som begränsar individens dagliga aktiviteter (Ellegård & Svedin 2012). När individer försöker åstadkomma olika projekt i vardagen förhindras handlingarna av olika restriktioner, det finns saker som alla människor måste förhålla sig till (Ellegård 2018:44). Människan har fysiologiska behov, som att äta, sova och ta hand om hygien, som påverkar utformningen av vardagen (Ellegård & Svedin 2012). Utöver det fysiologiska och principen om att återanvända så har Hägerstrand identifierat tre huvudsakliga grupper av restriktioner: kapacitetsrestriktioner, styrningsrestriktioner och kopplingsrestriktioner (Ellegård 2018:44).

Kapacitetsrestriktioner handlar om individens möjligheter relaterat till kroppsliga och mentala funktioner och vilka resurser som finns att tillgå (Ellegård 2018:44). Individen upplever begränsningar i vardagen eftersom denne inte har vad som krävs för att utföra aktiviteten, vilket kan bero på individens egna förmågor, kunskap, materiella tillgångar och verktyg (Ellegård & Svedin 2012). Människor som exempelvis är riktigt gamla, lider av en sjukdom eller lever med ett handikapp upplever en begränsad kapacitet i vardagen. Andra exempel på kapacitetsrestriktioner är begränsad tillgång till transport, brist på ekonomiska resurser eller saknad kunskap om hur man löser ett problem (Ellegård 2018:44).

Styrningsrestriktioner, kallas även för auktoritetsrestriktioner, handlar om regler, bestämmelser och riktlinjer som individer behöver följa och förhålla sig till (Ellegård 2018:44; Ellegård & Svedin 2012). De nationella lagarna måste alla invånare följa och som medlem eller deltagande i organisationer såsom skola, arbetsplats eller verksamhet måste deras regler och normer efterlevas (Ellegård 2018:44). Styrningsrestriktioner i form av bland annat arbetstider och butikens öppettider sätter tidsbestämmelser för hur individen kan utforma sina dagliga aktiviteter (Ellegård & Svedin 2012). Även vem som har behörighet till en byggnad eller plats styr vardagen (Ellegård 2018:44). Dessutom finns det oskrivna regler i samhället, exempelvis normer och kulturella aspekter, som hindrar individen från att agera som den kanske hade önskat (ibid:44).

Kopplingsrestriktioner handlar om hur och på vilket sätt individen måste samordna med andra individer, verktyg och omständigheter för att kunna utföra sin planerade aktivitet inom det dagliga prisma (Ellegård 2018:44–45). Ett exempel är att barn inte klarar av att vara ensamma, vilket utgör en kapacitetsrestriktion, utan måste alltid övervakas av en vuxen vilket därmed resulterar i en kopplingsrestriktion för både barnet och den vuxna (Ellegård 2018:45). Kopplingsrestriktioner kan förklaras som nödvändigheten att ta hänsyn till en aspekt för att bemöta en restriktion. Kopplingsrestriktioner sammanlänkar eller interagerar med andra restriktioner. Som tidigare nämnt kan arbetstider vara en styrningsrestriktion, om arbetaren även åker kollektivtrafik till jobbet måste den även förhålla sig till bussens körtider. På så sätt måste arbetaren samordna kollektivtrafikens tider med arbetstiderna för att hinna i tid till jobbet, vilket därmed blir till en kopplingsrestriktion (Ellegård 2018:45).

3.2 Tillgänglighet och mobilitet

Från Hägerstrand kom ett stort intresse för individers livsbanor och vad som var orsaken till och syftet med rörelserna som dessa banor visade. Han tittade på människors rörelse både i det stora som långväga emigration och i det lilla som människors vardagliga förflyttningar (Ellegård & Svedin 2012). I hans tidsgeografiska synsätt har därför geografiska rörelser en sekundär roll. Rörelser mellan platser ses som länkar som binder samman aktiviteter till en sekvens som har betydelse för individen. Med detta skapas möjligheter för det tidsgeografiska notationssystemet att beskriva rörelsernas olika tidsrum på liknande sätt oavsett skala och vilken typ av individ det rör sig om (ibid). En tidsgeografisk analys kan därmed bidra med en flerdimensionell beskrivning av individens rörelser i tid och rum. Det är

utifrån det här som tidsgeografin innehåller en mängd möjligheter till analyser och förklaringar av tillgänglighets- och mobilitetsfrågor (ibid).

Geografisk rörlighet beskriver olika rumsliga positionsförändringar och utifrån geografiska förändringar finns också social rörlighet då dessa ofta kommer med en social innebörd. Rörlighet kan uppfattas både som ett realiserat, faktiskt beteende och en potentiell egenskap. En människa kan ha kapacitet och resurser för att röra sig mycket men det är av den anledningen inte givet att en potentiellt hög rörlighet realiserar i ett omfattande av faktiskt resande. Vidare kan dessutom faktisk respektive subjektiv upplevd rörlighet behöva skiljas på. I många fall kan vad som upplevs vara hög rörlighet i vardagslivet variera mellan individer i förhållande till deras faktiska resbeteende (Vilhelmson 2002:22–23).

En viktig aspekt inom social hållbarhet är just tillgänglighet. Social hållbarhet inom transportsektor kan tolkas som jämlikt fördelad tillgänglighet, där människor besitter förutsättningar att resa och nå de platser och målpunkter som de önskar. Mycket beroende av de möjligheter individer besitter utifrån samspel mellan markanvändning, transportsystem och individernas förmåga samt transportrelaterade resurser. Förutsättningarna att resa varierar över hela Sverige och mellan grupper. Boende i urbana områden har bättre förutsättningar att resa med kollektivtrafik och personer med höga inkomster och boende på landsbygden har i större utsträckning tillgång till bil. Förutsättningarna för att resa samvarierar med faktiska resmönstren men att individer eller grupper av individer reser mindre än andra behöver inte betyda att deras förutsättningar för att resa är sämre. För vissa individer är låg mobilitet självvalt och eftersträvat utifrån attityder och värderingar, för andra är det mindre självvalt och kan vara hämmande för självständigheten och delaktigheten i samhället. Hur låg och hög mobilitet diskuteras bör därför kopplas till olika individbaserade förutsättningarna men också till hållbarhet och rättvisa (Levin et al. 2021:91–101).

Tillgänglighet och mobilitet är nära relaterade begrepp och i många fall kan mobilitet ses som ett medel för att skapa tillgänglighet. God tillgänglighet kan i två förenklade principiella tillvägagångssätt uppnås genom rumslig närhet, där avståndet mellan start och mål är lokaliserade nära varandra, eller genom att avståndet överbryggas med hjälp av en form av mobilitet. Dessa begrepp och dess relation är viktiga för att förstå konkreta dagliga planeringsproblem (Larsson, Elldér & Vilhelmson 2014). Tillgänglighetsparadoxen diskuterar just det här. Människor kan i många fall uttrycka preferenser vilka sedan skiljer sig från deras faktiska beteende. Trots att närhet i många fall uppfattas som viktig för många aktiviteter och ärenden avspeglar sig dessa preferenser nödvändigtvis inte i människors faktiska val av destination, då är det istället vanligt att välja de mer avlägsna alternativen (Haugen 2012).

Närhetens utveckling över tid har också medfört en ökad närhet till många destinationer till vilka närhet anses vara av mindre betydelse. Det här samtidigt som närheten har minskat till många av de destinationer till vilken den upplevs vara av största betydelse. Den aspekt av tillgänglighet som innefattat individuella preferenser och behov i att välja destination är allt viktigare och kan observeras i resmönster. Tillgänglighet handlar i denna aspekt om att nå

destinationer utifrån vad som stämmer överens med individens egna preferenser och inte de destinationer som händelsevis råkar ligga närmast den egna bostaden (ibid).

Tillgänglighetsparadoxen menar och illustrerar alltså hur ett samband mellan tillgänglighet, mobilitet och avstånd är komplicerat och inte kan styras av endimensionellt rationella val och direkta kausalsamband (Larsson, Elldér & Vilhelmson 2014).

De närmaste alternativen har alltså kommit närmare, men de som faktiskt används har blivit mer avlägsna. Potentiellt ökad närhet skulle därför kanske inte kunna betraktas som en subjektiv förbättring. Närhet till bekvämligheter kan ur vissa perspektiv verka kontraintuitivt. Sammantaget har närheten ökat till de flesta bekvämligheter i Sverige mellan år 1995–2005. Men trots att detta avstånd minskar, växer de faktiska resta avstånden på grund av till exempel en ökad selektivitet i preferenser. Att avstånden människor reser för att delta i olika aktiviteter ökar kan härröra ur flera anledningar. Dessa behöver inte bero på strukturella förhållanden mellan ökande avstånd till aktivitetsplatser däremot kan strukturella förhållanden, till exempel vidsträckta och bilberoende bosättningsmönster, skapa en slags påtvingad rörlighet. En betydande del verkar dock bero på andra faktorer såsom hur människor utövar sin valfrihet och använder sina mobilitetsresurser för att förankra sina egna preferenser (Haugen, Holm, Strömgren, Vilhelmson & Westin 2012).

3.3 Avslutning

I detta teoriavsnitt har tidsgeografin introducerats. Det är ett tankesätt som bland annat kan användas för att tolka och förklara mänskliga handlingar, förändringar i samhället och hur vardagen konstrueras. En central del av tidsgeografin är individens restriktioner i tidsrummet och hur detta utspelar sig. Alla aktiviteter individen vill åstadkomma dagligen begränsas och förhindras utifrån de tidsgeografiska restriktionerna. Således väcktes en tanke att restriktionerna skulle kunna förklara vad som förhindrar människor att lämna till återanvändning.

Enkäten har utformats för att möjliggöra diskussioner kring om de tidsgeografiska restriktionerna kan förklara respondenternas vanor att lämna till återanvändning. Enkätens påstående *Jag anser att det är lätt för mig att lämna till återanvändning* och *Jag har god kunskap kring möjligheterna till återanvändning som finns i Alingsås kommun* skulle kunna ge insikter i huruvida kapacitetsrestriktioner äger rum. Eventuella styrning- och kopplingsrestriktioner kan fångas upp i enkätens öppna fråga *Vad anser du behövs och krävs för att du ska vara mer benägen att lämna till återanvändning?* Denna fråga kan ge insikter i vad respondenterna anser hindrar dem från att lämna till återanvändning och därmed finns det möjlighet att undersöka om dessa hinder kan förklaras av restriktioner.

Med detta kommer också intressanta kopplingar till tillgänglighet och mobilitet. Ett samband mellan tillgänglighet, mobilitet och avstånd är komplicerat och kan inte styras av endimensionellt rationella val och direkta kausalsamband. Ökat resande och den stora mängden tillgängliga transportresurser som finns skapar nya förutsättningar för individen. De närmaste alternativen har alltså kommit närmare men de som faktiskt används har blivit mer

avlägsna. Potentiellt ökad närhet skulle därför kanske inte kunna betraktas som en subjektiv förbättring. Närhet till bekvämligheter kan därför ur vissa perspektiv verka kontraintuitivt.

Det är därför inte en självklarhet att potentiell rörlighet faktiskt realiseras i faktisk användning av de resurser människan besitter för att utföra en transporter. Att överbygga avstånd med en närmare lokalisering eller snabbare transportmöjligheter kan i många fall ses som den lättaste och mest åtkomliga lösningen på mobilitets- och tillgänglighetsproblem. Tillgänglighetsparadoxen menar att det i hög grad finns människor som i många fall uttrycker ett önskemål men väljer sedan att agera på ett annorlunda sätt. De uttryckta önskemålen om en ökad närhet stämmer alltså inte alltid överens med det verkliga beteendet hos individer. Tillgänglighet kan alltså i dagens samhälle behövas uppnås på andra sätt mer anpassade utifrån de sociala förutsättningar som sätter de normer och regler som människor lever i. Studien undersöker bland annat sambandet mellan geografisk närhet och olika upplevelser vid donering varpå detta synsätt tillför ett nytt perspektiv gällande avståndets roll.

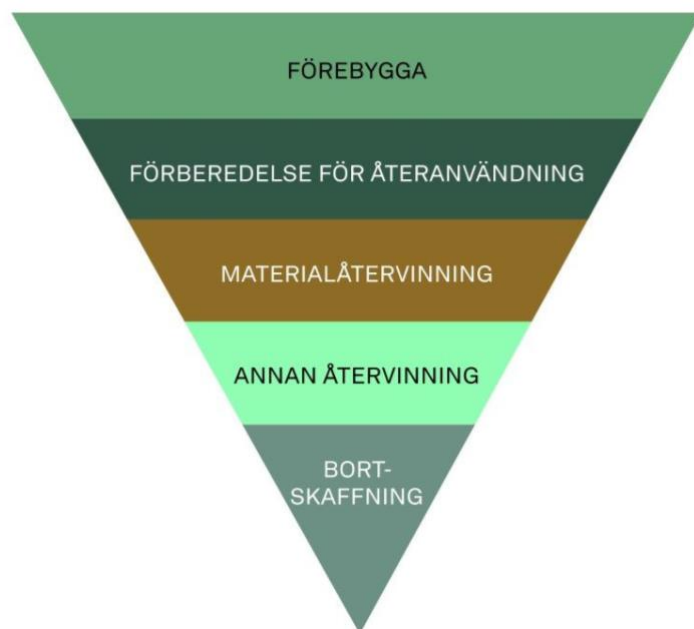
4. Kontext

I detta avsnitt kommer bakgrund till studieområdet att presenteras för att ge kontext till hur kommunen är uppbyggd och hur arbetet /förhållandena i samhället ser ut idag. Även lagstiftningar och statligt avfallsarbete kommer presenteras för att bidra till den mer nationella och regionala kontexten studien innehar.

4.1 Avfallshierarkin

En stor del av den svenska avfallslagstiftningen bygger på gemensam lagstiftning inom EU. De grundläggande bestämmelserna om avfall i Sverige finns i Avfallsförordningen (2020:614), Avfallsdirektivet (2008/98/EG) och Miljöbalken (1998:808) 15 kap. En viktig del av den svenska avfallshanteringen är avfallshierarkin, se figur 1.

Avfallshierarkin är gemensam för hela EU och visar på den prioriteringsordning för lagstiftningen stadgad i Miljöbalken och insatser inom avfallsområdet (Naturvårdsverket u.å.a). Avfallshierarkin framgår i miljöbalken (15 kap. 10 § och 2 kap. 5 § Miljöbalken) och dess fem fastställda steg är: (1) Förebyggande, (2) Förberedelse för återanvändning, (3) Materialåtervinning, (4) Annan återvinning, till exempel energiåtervinning och (5) Bortskaffande. Betoning ska ligga på att avfall ska förebyggas och om det uppstår ska det behandlas på det sätt där människans och miljöns hälsa på bästa sätt skyddas (Naturvårdsverket u.å.b).

Figur 1: Avfallshierarkin, Bildkälla Naturvårdsverket

Det första steget i avfallshierarkin, att förebygga avfall, grundar sig i miljömässiga fördelar eftersom det minskar mängden skadliga ämnen i material, produkter och dess negativa effekter på människors hälsa och miljön. Dessutom bevaras stora delar av värdet i materialet eller produkten som annars försvinner vid återvinning eller förbränning (Naturvårdsverket u.å.b). Steg nummer två i avfallshierarkin är att förbereda för återanvändning. Detta steg fokuserar uppsatsen på och handlar om att styret ska möjliggöra för produkter att användas på nytt genom att kontrollera, rengöra och reparera produkterna (ibid). De sista tre stegen (materialåtervinning, annan återvinning och bortskaffning) fokuserar alla på liknande aspekt. Dessa steg ska i turordning undvikas mer och mer, däremot är de nödvändiga men bör undvikas under förutsättning att det är miljömässigt motiverat och ekonomiskt rimligt vilket bör bedömas utifrån varje enskilt fall. Bortskaffning, såsom att lägga avfall på deponi eller avfallsförbränning, ska i så hög grad som möjligt undvikas men kan vara nödvändigt till exempel om materialet innehåller farliga ämnen som inte ska cirkulera i samhället (ibid).

4.2 Avfallsplanen

Alla kommuner i Sverige ska ha en avfallsplan, ett styrningsdokument som innehåller mål och åtgärder för hur kommunen långsiktigt planerar att förebygga och hantera det avfall som genereras inom kommunen (Göteborgsregionen 2021). Göteborgsregionen, som är ett samarbete mellan tretton kommuner, har valt att gemensamt ta fram en avfallsplan. Planen består av sex olika målområden som åberopar avfallshierarkins sex steg. När det kommer till det andra målområdet, återanvändning, säger avfallsplanen att allt som kan återanvändas ska återanvändas (Göteborgsregionen 2021). Återanvändning är "en åtgärd som innebär att en produkt eller komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för." (Avfall Sverige 2021:11). Målen som finns i det andra målområdet handlar om att kommunen ska förbereda mer grovavfall för återanvändning, skapa förutsättningar för kommunerna att återanvända samt göra det mer lättillgängligt för invånarna att återanvända (Göteborgsregionen 2021).

Avfallsmålet som denna uppsats tar särskilt fokus vid är: *Alla invånare ska ha fastighetsnära möjligheter att lämna produkter till återanvändning*. Återanvändning är ett enkelt och viktigt sätt att minska Sveriges klimat- och miljöpåverkan, dels eftersom nyköp undviks, och dels genom att mindre avfall genereras. Om invånarna har goda förutsättningarna för att lämna produkter till återanvändning kommer mer att återanvändas. Det ska vara enkelt för samtliga invånare att lämna ifrån sig produkter till återanvändning oavsett individuella förutsättningar, såsom tillgång till bil eller var i landet man är bosatt. Viktiga åtgärdsområden som lyfts i avfallsplanen, som är till för att bland annat uppnå detta mål, är återanvändningsorganisationer som möjliggör fastighetsnära återanvändning samt kommunala bostadsbolag som skapar förutsättningar för de boende att återanvända genom till exempel återanvändningsrum (Göteborgsregionen 2021).

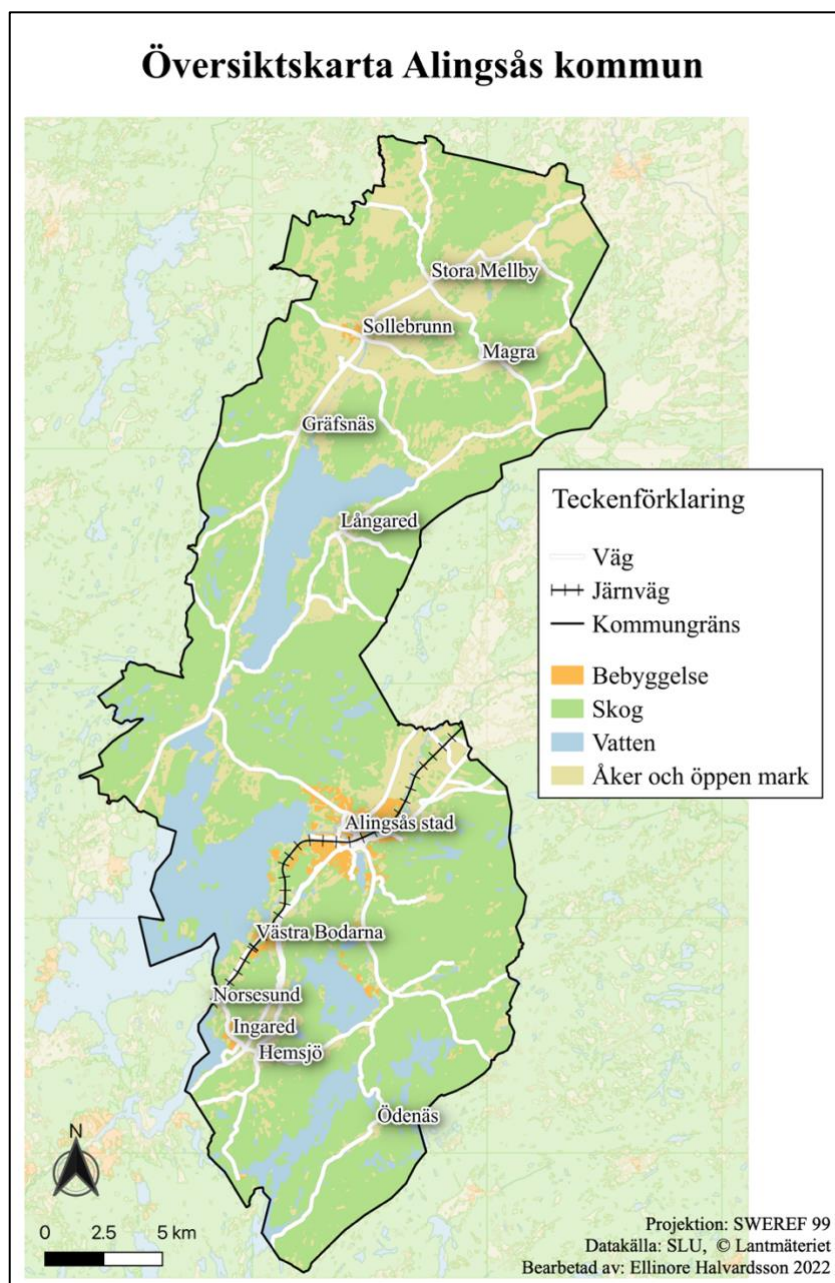
4.3 Alingsås kommun

Alingsås kommun har en landareal på 472 km² (Regionfakta 2022) som är rik på såväl skogar och sjöar som ströv- och friluftsområden (Alingsås kommun 2018:12). Alingsås kommun består av elva orter varav Alingsås stad är den mest dominerade i kommunen. I Alingsås stad har den främsta tillväxten skett, staden är en etablerad handelsplats med ett stort utbud av arbetsplatser, kultur och kommunal service (Alingsås kommun 2018:10). Stadskärnans bebyggelsemiljö är ett viktigt besöksmål, men även kaféerna och olika sevärdheter lockar turister (Alingsås kommun 2018:58).

Alingsås kommun hade strax över 41 800 invånare år 2021 (Regionfakta 2022). Kommunen brukar delas upp i två större delar, norra och södra kommundelen. I den norra kommundelen är orterna Sollebrunn, Stora Mellby, Magra, Gräfsnäs och Långared belägna. Till den södra kommundelen räknas Alingsås stad, Norsesund, Ingared, Hemsjö, Västra Bodarna och Ödenäs (Alingsås kommun 2018:120). Se karta 1 för var orterna är belägna inom kommunen. Sollebrunn är den största orten i den norra kommundelen på ungefär 1500 invånare. Sollebrunn fungerar likt ett centrum då den har ett bra utbud av kommunal och kommersiell service såsom bank, apotek, livsmedelsbutiker och detaljhandel (Alingsås kommun 2018:58,

123). De övriga orterna har lägre invånarantal som varierar mellan ungefär 200 och 1000 bosatta (Alingsås kommun 2018).

Kommunen är belägen med närhet till många städer och har bra kommunikationsmöjligheter till dessa, vilket främjar arbetspendling och arbetsmarknaden för kommunens invånare (Alingsås kommun 2018:7). År 2019 pendlade ungefär 41 procent av alla arbetande invånare ut ur kommunen (Alingsås kommun 2021b). I huvudsak sker utpendlingen till Göteborg (Alingsås kommun 2021b), väg E20 och järnvägen Västra Stambanan möjliggör snabb restid till storstaden med tåg, buss och bil (Alingsås kommun 2018:7). Utöver Göteborg pendlar invånare till Borås, Trollhättan, Vårgårda och Nossebro (Alingsås kommun 2018:7, 59).

Karta 1: Översiktskarta över Alingsås kommun

5. Metod

I detta metodavsnitt presenteras vald forskningsdesign och metoderna som har tillämpat – enkät, kartläggning, geografisk informationsbehandling och olika analyser. Genomförandet av respektive metod beskrivs och därefter följer metoddiskussion och förklaring av hur etiska aspekter har beaktats.

5.1 Forskningsdesign

Studien menar att ge en inblick i hur återanvändningsvanor ser ut på individnivå och vill ge en insyn i de problem relaterad till de möjligheter till återanvändning som finns idag. Arbetet genomfördes främst som en kvantitativ enkätstudie med Alingsås kommun som studieområde. Även informationssökningar och mejlkontakt användes för att kartlägga de tillgängliga metoder som finns idag för invånarna att lämna till återanvändning. Dels för att bidra med kontext till respondenternas svar och dels för att inkluderas i den planerade överlagringsanalysen. Intresset i denna studie är placerat vid den relativa betydelsen som ett antal orsaker till en social förseelse, i detta fall återanvändning, har ett kvantitativt angreppssätt valts. Det här grundat i att målet med studien är att klargöra orsaker till invånarnas förhållningssätt till återanvändning (Bryman 2018:67). En deduktiv syn på relationen mellan teori och forskning har använts utifrån den kvantitativa metoden. Att ett sådant tillvägagångssätt tillämpas härrör ur den litteratur som finns inom området och framför allt det tidsgeografiska synsättet. Tydliga förutsättningar och hinder har redan presenterats av tidigare forskning och målet blir därför att, som tidigare nämnt, undersöka hur dessa förhåller sig till det satta studieområdet (ibid:47–48).

Utifrån forskningsfrågornas kvantitativa infallsvinkel har studien genomförts med hjälp av en enkät. Respondenterna fick på egen hand besvara ett antal, till större delen, slutna frågor. Denna metod valdes då den är lätt att administrera. Att få kontakt med invånare och uppnå en geografisk spridning inom kommunen hade varit svårt att genomföra i intervjuform utifrån studiens tids- och kostnadsrestriktioner. Vid tydliga, slutna och förståeliga frågeformuleringar skapas också goda förutsättningar för att smidigt kunna hantera och administrera resultatet som samlats in genom enkätformatet (ibid:286–288).

Kartläggningen av vilka metoder och sätt att lämna till återanvändning som finns för invånarna i dagsläget skedde genom två huvudsakliga metoder. Först genom informationssökning online, på så sätt hittades hemsidor med information om återvinningscentralerna, secondhandaktörer och insamlingsboxar. Sedan med hjälp av mejlkontakt med relevanta aktörer för att införskaffa ytterligare information. Dessutom resulterar enkätens respondentsvar i att nya insamlingssätt och metoder identifieras.

Flera kartor skapades med hjälp av Geografiskt informationsbehandlingssystem (GIS). Syftet med kartorna var att visualisera hur Alingsås kommun ser ut och ge en tydlig bild av hur invånarnas möjligheter att lämna till återanvändning ser ut geografiskt. En närhetsanalys genomfördes i GIS för att tydliggöra respondenternas avstånd till de möjligheter som finns i

kommunen. Resultatet från närhetsanalysen och enkäten användes för att genomföra flertalet statistiska analyser.

5.2 Webbenkät

5.2.1 Skapandet av enkäten och utformning av enkätfrågor

En enkät framställdes med Entergates enkät- och analysverktyg "esMaker" (se bilaga 1). De insamlade enkätsvaren sammanställdes per automatik i tabeller och diagram och vilka sedan kunde exporterades till lämpligt format. Enkätens första fråga är *Bor du i Alingsås kommun?* med svarsalternativen *Ja* eller *Nej*. Genom kontrollfrågan förhindrades människor som inte bor i Alingsås kommun från att besvara enkäten.

Vikt lades vid att säkerställa att frågorna ger den information som efterfrågas för att besvara forskningsfrågan, det här samtidigt som mycket precision lades vid att formulera frågorna på ett sådant sätt så att rätt information samlades in (Bryman 2018:321–322). Frågorna i enkäten är till större delen av kvantitativ karaktär, med bortseende från den sista frågan som fokuserar på vad invånarna anser behövs och krävs för att de ska vara benägna att lämna till återanvändning. Det bidrar med en djupare inblick i vad respondenterna med egna ord anser är viktigt vilket kan ge intressant information i kommunens framtida arbete kring problemet. Den öppna frågan kan skapa nya möjligheter för kommunen att utforska vidare hur begränsningarna ser ut på individnivå och hur dessa kan bemötas på individnivå (ibid:317).

Öppna frågor undvikes då dessa för med sig en stor mängd nackdelar när det kommer till enkätstudier. Svaren från respondenterna blir svårare att koda då det måste göras i efterhand, vilket både är tidskrävande och kan ge upphov till skevhet. Dessutom kan risken för att data behandlas felaktigt öka, så att mätfel och bristfällig validitet uppstår. Ytterligare en anledning till att öppna frågor kan föra med sig problem i undersökningen är att frågorna kräver mer ansträngning av respondenten. Respondenten måste då lägga ner mer tid både genom att tänka ut sitt svar och skriva ner det, vilket kan uppfattas avskräckande och därmed leda till att ett mindre antal respondenter svarar på enkäten (ibid:316).

Att bearbeta och jämföra svaren från stängda frågor är lättare eftersom svarsalternativen kan kodas utifrån satta gränser på ett närmast mekaniskt sätt. Satta svarsalternativ betyder att alla svaren utgår från samma variabler och kan därför vara satta på ett mer reliabelt sätt. Vidare kan slutna frågor leda till att fler respondenter finner frågorna lätta att besvara samtidigt som de blir mer lättillgängliga. Är respondenten osäker eller innehar dåligt med kunskap kring det undersökta ämnet kan slutna frågor hjälpa till att klargöra frågans innebörd och betydelse (ibid:316–317).

Det finns emellertid också vissa nackdelar med slutna frågor. En risk för att de satta svarsalternativen inte täcker in de åsikter respondenten har samtidigt som spontaniteten försvinner och respondenterna kan tolka svarsalternativen olika. En "pilotstudie" genomfördes för att kontrollera dessa nackdelar. Testpersonerna bestod av ett antal anställda

på kommunen och genom personliga bekantskapskretser för att uppnå en variation på kunskapsnivå i ämnet. Pilotenkäten innehöll på flera frågor ett alternativ för “annat” där respondenterna kunde fylla i ett eget svarsalternativ om något ansågs utelämnats i skapandet av enkäten (ibid:317–319). Till sist fanns en sida där respondenterna kunde lämna synpunkter och kommentarer på enkäten vilket sedan togs bort vid slutgiltiga publiceringen.

För att enkäten skulle uppfattas som enkel och genomförbar grupperades frågorna utifrån fyra grupper. Varje gruppering behandlades på en sida och startade med en förklaring för att förstå vad som efterfrågas. Till exempel förklaras begreppet “återanvändning” och vad som menas med “att lämna till återanvändning”. En visuellt tilltalande, lätt och hanterbar enkät kan öka svarsfrekvensen (ibid:292). För att säkerställa att enkäten upplevdes lätt och hanterbar är frågorna inte numrerade eftersom det skulle kunna skapa en bild av enkäten är lång och resultera i att respondenter väljer att inte avsluta enkäten. Vidare lades mycket fokus på enkätens layout. Med den kommunala stilmallen, flera professionella funktioner, kommunens logotyp och färger skapades en visuellt tilltalande enkät som tydliggör samarbetet med kommunen men också tillför autencitet till enkäten.

För att kringgå mångtydiga termer som respondenterna har skilda referensramar till undveks vissa ord. Tidsgränser sattes på frågan *Har du lämnat föremål till återanvändning det senaste året?* samtidigt som flervalsfrågan gällande transportmedel formulerades som: *Hur lämnar du ifrån dig dessa föremål? (Välj ett eller flera alternativ)*. Formuleringar såsom “vid senaste tillfället” eller “hur transporterar du” undveks eftersom de är av begränsad karaktär. Det exkluderar andra tillfällen och metoder att lämna ifrån sig saker utöver att själv transportera föremålen. Vidare undveks ledande frågor samtidigt som mer generella frågor kring hur respondenterna förhåller sig till återanvändning ställdes med hjälp av värderingsskalor för att tydliggöra en referensram till respondenten (ibid:324–325).

Flera frågor består av värderingsskalor och resterande av flervalsfrågor. Värderingsskalorna placeras horisontellt och på en egen sida av enkäten. Dessa besvaras under liknande omständigheter då respondenten ska ta ställning till satta påståenden. Anledningen till den horisontella placeringen grundar i att det finns en rad med liknande frågor och samma svarsalternativ, vilket utrymmes- och layoutmässigt är både mer passande och tilltalande än en vertikal utformning. Flervalfrågornas svarsalternativ arrangerades i en vertikal utformning för att undvika att respondenten kryssar fel men också då en sådan uppsättning låter respondenten läsa och ta till sig alternativen mer noggrant och åtskiljer alternativen från varandra. Vid utformningen av frågorna placerades vikt vid att göra dessa så lättförståeliga för respondenten som möjligt. Vid frågor där respondenten kunde välja flera alternativ tydliggjordes det i frågan för att undvika förvirring, till exempel vid frågan: *Var brukar du donera föremål? (Välj ett eller flera alternativ)*. (ibid:292–295).

5.2.2 Urval och distribuering

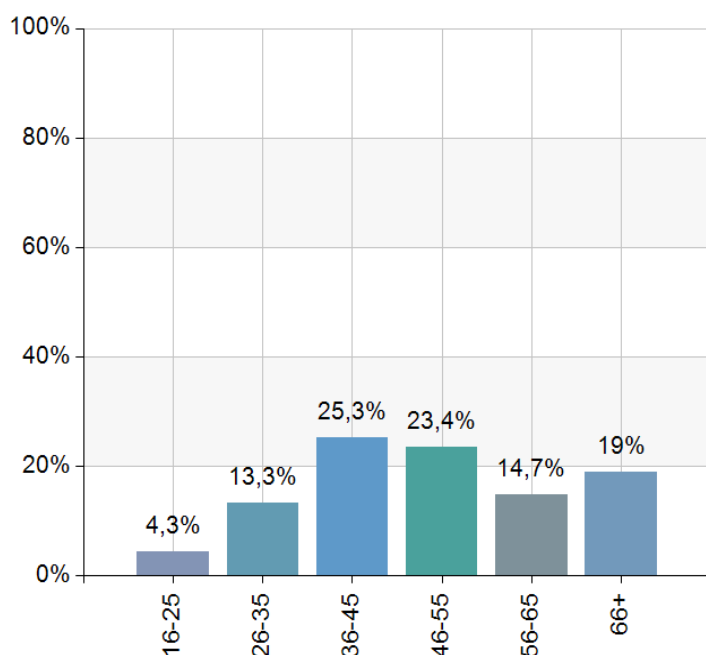
Enkäten distribuerades online och besvarades med antingen dator eller mobil. Enkäten publicerades 26 april 2022 och var öppen för att besvaras i 11 dagar för att stängdes den 9

maj 2022. Distribuering gjordes på den digitala plattformen Facebook. Kommunikatör vid Alingsås kommun publicerade ett inlägg på kommunens Facebooksida om enkäten. Dessutom distribuerades enkäten genom inlägg i flera lokala Facebookgrupper för att nå ut till så många invånare som möjligt. Facebookgrupperna varierande i medlemsantal, vissa grupper hade strax över hundra medlemmar medan andra hade nästintill nio tusen medlemmar. Facebookgrupperna hade följande namn:

- Alingsås
- Vad händer i Alingsås?
- Köp och sälj Alingsås
- Köp/ sälj i Alingsås alla varor tillåtna!
- Lägenheter i Alingsås
- Det nya Alingsås
- Anslagstavlan Sollebrunn/ Bjärke
- Sollebrunn Köp och Sälj

Valet att samla in enkätsvar på Facebook grundar sig i uppsatsens begränsande förutsättningar. Utan budget är det svårt att nå ut till samtliga i en population och etablera en urvalsram. Således har ett bekvämlighetsurval använts, det vill säga att studien använder sig av de personer som för tillfället finns tillgängliga (Bryman 2018:243). Studiens urval blir här de personer som upptäckt enkäten på Facebook och frivilligt valt att delta. I samtliga Facebookinlägg uppmanades läsarna och deltagarna att dela inlägget för att fler människor ska upptäcka enkäten och bli potentiella respondenter, på så sätt har ett snöbollsurval tillämpats (ibid:245). Vidare är urvalet själv-selektivt eftersom respondenterna själva väljer att delta och därmed finns det en tendens att endast de personer som har ett intresse för ämnet sedan innan deltar. I enkäten svarade 97,8 procent av respondenterna att de under det senaste året har lämnat till återanvändning vilket tyder på just den intressekonflikt som uppstår vid den använda urvalsmetoden.

Majoriteten av respondenterna bor i Alingsås stad. De postnummer som är belägna i Alingsås stad sträcker sig från 44130 till 44158. Inom dessa är 302 respondenter bosatta. I de resterande postnummer utanför staden har 108 respondenter angett att de bor. Totalt 410 respondenter med korrekt angivna postnummer deltog. Vilket resulterar i att 73,6 procent av respondenterna bor inom Alingsås stad och 26,3 procent av respondenterna bor i resterande delar av kommunen. Enkäten har 421 slutförda svar och 79 ej slutförda svar. Av de 421 slutförda svaren är 415 svar användbara. Enkäten har nått ut till cirka 1 procent av invånarna i Alingsås kommun. I beaktning av ovannämnda, att det är nästintill bara invånare som återanvänder som har svarat på enkäten, så har enkäten lyckats fånga en betydande andel av invånarna som återanvänder i Alingsås kommun.

Figur 2: Respondenternas åldersfördelning

Av respondenterna var 83,9 procent kvinnor och 15,7 procent män, två respondenter angav kön som *annat* eller *vill ej uppge* vilket representerade 0,2 procent av gruppen.

Åldersgruppen spred sig från 16–56+ där störst del respondenter återfanns i gruppen 36–45 år där 25,3 procent av respondenterna hittades. Minst antal respondenter fanns i gruppen 16–25 som endast bestod av 4,3 procent.

Hela 94,7 procent av respondenterna angav att de har tillgång till bil antingen genom egen tillgång i hushållet eller med hjälp av bilpool eller egna privata kanaler. 58,3 procent angav att de hittade enkäten via Alingsås kommuns Facebook-sida, 30,1 procent via någon av de Facebook-grupper enkäten publicerats i, 10,1 procent via familj/vänner/bekanta och 1,4 procent angav att de hittat den på annat vis till exempel genom intern kommunikation hos kommunen.

5.3 Kartläggning och geografisk informationsbehandling

5.3.1 Metoder vid kartläggning av återanvändningsmöjligheter

Tillvägagångssättet vid kartläggningen av vilka metoder och sätt att lämna till återanvändning som finns för invånarna i dagsläget skedde genom informationssökning, mejlkontakt med relevanta personer och aktörer samt med hjälp av enkätens respondenter.

Först skapades en översiktlig lista över vilka insamlingsplatser som finns tillgängliga i kommunen. Sökningar gjordes online för att ta reda på information om dessa insamlingsplatser och metoder. Kommunens hemsida användes för att söka efter information

om insamlingarna på återvinningscentralerna. Med hjälp av webbaserade sökverktyg kartlades befintliga secondhandbutiker och secondhandaktörer för att sedan söka upp och använda deras offentliga hemsidor för att få information om de tar emot donationer.

All information som önskades gick inte att finna online på hemsidor, därav skickades mejl ut till relevanta personer och aktörer för att få ytterligare information. I mejlen inkluderades en kort presentation om uppsatsens syfte, samarbetet med kommunen och de frågor som önskades besvaras. Mejl skickades dessutom till en kommunanställd som arbetar med återvinningscentralerna och en anställd på kommunala fastighetsbolaget Alingsåshem. Genom sökningar online kunde privata fastighetsbolag/ fastighetsägare i Alingsås kommun identifieras. Fjorton fastighetsbolag identifierades varav kontaktuppgifter till tolv av dem fanns tillgängligt. Dessa tolv fastighetsbolag kontaktades via mejl varav fyra av bolagen svarade.

När enkäten testades inför publiceringen adderade en av testrespondenterna alternativet “klädinsamlingsbox intill återvinningsstation” under *Var brukar du donera föremål?* Utifrån detta svar kunde totalt nio insamlingsboxar identifierades, varav det endast ett gick att urskilja logga på några av boxarna. Några av dessa insamlingsboxar tillhörde aktörerna Myrornas och PMU Vinden. På Myrornas hemsida finns det information om var samtliga av deras insamlingsboxar är belägna. Det återfanns ingen information om Vindens insamlingsboxar på deras hemsida och ett mejl skickades därför till Vinden för att få svar på hur många insamlingsboxar de har i kommunen och var dessa är placerade.

Slutligen används enkäten för att identifiera nya insamlingsplatser, sätt och metoder som invånarna använder för att lämna till återanvändning. Enkätfrågan *Var brukar du donera föremål?* innehöll flervalsoalternativ med de tidigare identifierade metoderna samt ett alternativ för *annat* där respondenterna själva kunde fylla i ett eget svarsalternativ. Respondenternas egna svarsalternativ utgör tillvägagångssätt som invånarna använder för att lämna till återanvändning och inkluderades i kartläggningen över vilka möjligheter som finns för invånarna att skänka bort föremål.

5.3.2 Geografisk informationsbehandling

För att komplettera och visualisera kartläggningen skapades kartor med hjälp av GIS. Två kartor skapades, en karta över hela kommunen (Karta 2) och en över Alingsås stad (Karta 3), för att visualisera invånarnas möjligheter att lämna till återanvändning. Första steget var att ladda ner nödvändiga geografiska data över Alingsås kommun vilket hämtades från Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). Datamaterialet bearbetades med verktyget *clip* för att säkerställa att viss geografisk information endast är synlig inom kommungränsen. Möjligheterna att lämna till återanvändning digitaliserades genom att skapa en ny shapefil där verktyget *Toggle edit* användes för att placera ut punkterna där insamlingsplatserna är geografiska belägna.

Kartornas huvudfokus är att visa var insamlingsplatserna är belägna därav har möjligheterna tilldelats olika symboler och utstickande färger. För säkerställa att bakgrunden inte tar för

mycket uppmärksamhet har markanvändningen generaliserats till att endast visa vatten och mark med respektive ljusblå och ljusgrön färg (Harrie 2020:322–323). Färgen röd har avsiktligt inte använts vid samtliga visualiseringar eftersom kombinationen av grön och röd bör undvikas med hänsyn till färgblindhet (ibid:318). I kartorna inkluderades byggnader och vägar för att underlätta kartläsarens orientering, vilket tydliggör stadens uppbyggnad i karta 3.

Vidare skapades en översiktlig karta över Alingsås kommun (Karta 1) för att komplimentera bakgrundsbeskrivningen om kommunen (se avsnitt 4. Kontext - 4.3 Alingsås kommun). Syftet med kartan är att ge en läsaren en bild över hur Alingsås kommun ser ut och var orter som nämns i texten är belägna geografiskt. Kartan är baserad på samma geodata som hämtades för de två andra kartorna. Här skapades ett lager för att kunna placera ut och namnge orterna geografiskt. Orterna digitaliserades in manuellt med verktyget *Toggle edit* och med hjälp av Google Maps kunde orterna lokaliseras geografiskt och punkter placeras ut. Dessutom inkluderades markanvändning, större vägar och järnväg för att kartläsaren enklare ska kunna lokalisera sig.

5.3.3 Närhetsanalys i GIS

Utifrån studiens fokus på geografisk närhet genomfördes en närhetsanalys i GIS. Syftet var att illustrera avståndet mellan respektive postnummer i kommunen och närmsta möjlighet att lämna till återanvändning. Kartan skapades både för att bidra med kontext och för att kunna genomföra statistiska analyser över om det finns ett samband mellan respondenternas avstånd och upplevelser. För att kunna genomföra närhetsanalysen behövde de postnummer som samlats in i enkäten få geografisk betydelse, det vill säga postnummerna behövde kopplas till geodata. Ett punktlager över postnummer inhämtades från Alingsås kommuns GIS-enhet. Dessa var baserad på adresser vilket innebär att shapefilen innehåller hundratals punkter för varje postnummer, totalt bestod filen av 16 457 attributer. Således behövde filen bearbetas så att den minskas till det korrekta antalet postnummer.

För att beräkna en mittpunkt för alla punkter med samma postnummer skapades ett nytt lager för varje postnummer (vilket innehöll alla attributer/punkter med samma postnummer). Verktyget *Median center (spatial statistics)* användes sedan för att beräkna median-punkten av alla punkterna i varje lager. Därefter sammanställdes alla lager till ett gemensamt postnummer-lager med verktyget *merge (geoprocessing)*, vilket resulterade i en shapefil där varje attribut visar ett av de 43 postnummerna.

Utifrån lagret över postnummer kunde närhetsanalysen utföras. Analysverktyget *near (analysis)* användes för att beräkna hur långt det är från respektive postnummer till den närmsta insamlingspunkten. Analysen visar fågelvägen från median-punkten av postnumret. Faktorer som exempelvis var respondenten bor inom postnumret och trafiknätverk gör att det faktiska avståndet varierar. Den lokaliseringsmetod som använts i enkäten är begränsad till postnummer och således baseras analysen på den generaliseringen. Analysen resulterar i att varje postnummer har ett tilldelat avstånd i postnummer-lagret.

Härnäst skapades karta 4 för att visualisera avstånden mellan postnummer och insamlingsställen. Tidigare geodata, terrängkarta från SLU och lagret som skapades över insamlingsplatserna återanvändes. Bakgrunden generaliserades till endast vatten och mark i ljusblå och vit färg för att säkerställa att postnummersymbolerna och deras färger lättare kan urskiljas. I Alingsås stad är koncentrationen av symboler hög och många symboler överlappar varandra, för att åskådliggöra det området och underlätta för kartläsaren adderades en inzooming över Alingsås stad. Närhetsanalysens resultat illustreras med en färgskala som går från rött till ljusgult där de olika färgerna representerar olika avstånd. Avstånden har grupperats i fraktiler, vilket innebär att alla färger i kartan dominerar lika mycket eftersom det är lika många objekt i varje klass (Harrie 2018:319).

5.4 Variabler

Studien studerar flera variabler relaterade till att återanvändning, geografisk närhet och tillgänglighet. Analysenheten är i detta fall invånarna i Alingsås kommun och målet är att få en inblick i hur det i Alingsås kommun ser ut utifrån ett idiografiskt synsätt. De mätvärden som är av intresse att undersöka kallas för variabler. En variabel är en egenskap eller ett attribut som varierar i olika ”fall”. Variabler kan delas upp i kategorierna ”oberoende variabler” och ”beroende variabler”. De oberoende variablerna utövar kausal påverkan på det beroende variablerna. Vilket innebär att den oberoende variabeln har en inverkan på och kan förklara variationerna i den beroende variabeln (Bryman 2018:73).

I de första statistiska analyserna undersöks om benägenheten att lämna till återanvändning kan förklaras av några utvalda attributer. Den beroende variabeln är således ”benägenhet att donera”, vilket sätts i relation till de valda oberoende variablerna: ”benägenhet att lämna mer till återanvändning om respondenten bor närmare”, ”upplevd enkelhet vid donering”, ”upplevd tidsansträngning vid donering” och ”kunskap om återanvändningsmöjligheter”.

I den andra analysomgången ligger intresset på att analysera om ”avstånd/ geografisk närhet” kan ha en inverkan på respondenternas handling och upplevelse av att lämna till återanvändning. Därmed är den oberoende variabeln ”avstånd/ geografisk närhet” vilken sätts i relation till flertal beroende variabler för att undersöka dess påverkan. De beroende variablerna är: ”benägenhet att donera”, ”upplevd enkelhet vid donering”, ”upplevd tidsansträngning vid donering” och ”benägenhet att lämna mer till återanvändning om respondenten bor närmare”. För att analysera variablerna har ett flertal statistiska analyser genomförts, vilket förklaras i nästkommande avsnitt.

5.5 Statistiska analyser

Baserat på data från enkäten och närhetsanalysen har totalt åtta bivariata analyser genomförts. De univariata analyserna som presenteras i uppsatsen är hämtade från esMaker och är beräknande av programmets statistiska analysverktyg. En univariat analys innebär att en variabel analyseras åt gången (ibid:411). Från esMaker hämtades diagram och tabeller över respondentsvaren från enkäten. De univariata analyserna presenteras i diagram och är

inkluderade i metod (avsnitt 5.2.2) och i bilaga 2 som komplement till beskrivningen av enkätresultatet i resultatdelen (avsnitt 6.2 och 6.3). Bivariat analys innebär att två variabler analyseras för att visa hur de är relaterade till varandra. Syftet är att söka efter bevis eller tecken på att variationer i en variabel sammanfaller med variationen i den andra variabeln (ibid:416).

5.5.1 Bivariata analyser av två kategoriska variabler

Alla svar från esMaker extraherades in i en Excel-fil. Alla data öppnades och undersöktes manuellt för att lokalisera felsvar eller likande. Svaren från de respondenter som svarat i enkäten att de inte bor i Alingsås kommun raderades från Excelfilen. Vid studerande av postnummerna upptäcktes det att tre personer har svarat att de bor i Alingsås kommun men deras angivna postnummer är inte benägna inom Alingsås kommun, dessa tre exkluderades från Excelfilen också. Två personer verkade ha fyllt i personnummer i stället för postnummer så även dessa togs bort. De svar som inkluderat ortnamn redigerades så att de endast bestod av postnummer. Efter detta fanns 410 svar kvar för analys.

Det genomfördes fyra bivariata analyser av två kategoriska variabler. Den beroende variabeln ”benägenheten att donera” undersöks genom enkätfrågan *I vilken omfattning donerar du föremål?* De oberoende variablerna baseras på enkätens påståenden:

- *Jag hade lämnat mer till återanvändning om jag bodde närmare ett inlämningsställe*
- *Jag anser att det är lätt för mig att lämna till återanvändning*
- *Att lämna till återanvändning är tidskrävande och tar tid från annat jag vill/ behöver göra*
- *Jag har god kunskap kring möjligheterna till återanvändning som finns i Alingsås kommun.*

För att tydliggöra resultatet av analyserna kategoriserades om de undersökta variablerna till grupper om 4 och 3. Respondentsvaren till den beroende variabeln ”benägenheten att donera” slogs samman enligt följande: *En gång i månaden eller mer frekvent, Flera gånger i halvåret, En gång i halvåret och En gång om året eller mer sällan*. Respondentsvaren till de oberoende variablerna kategoriserades om till endast *instämmer, neutral och instämmer inte* inför de bivariata analyserna.

För att analysera sambandet mellan två variabler skapades korstabeller, även kallat pivottabeller i Excel. Med hjälp av Pivottabeller ställdes och jämfördes data för att undersöka om och hur sambanden mellan variablerna ser ut. Data för den beroende variabeln placeras i tabellens rader och data för den oberoende variabeln placeras i tabellens kolumner. När pivottabellerna skapats noterades enstaka fall där respondenter besvarat endast en av frågorna som undersökts, därmed saknades underlag för båda variablerna. Dessa svar exkluderades från pivottabellerna vilket påverkar antalet respondentsvar i analyserna.

De skapade pivottabellerna består av totalsiffror och därmed behöver ytterligare steg genomföras för att visa hur variablerna fördelar sig rad- och kolumnvis i procent. En korstabell skapas intill pivottabellen och i denna beräknas procentenheterna ut. Kolumnerna

och raderna omplaceras så att de har en mer logisk placering och tabellens utseende formaterades. Resultatet blev fyra tabeller som visar den procentuella fördelningen mellan ställningstagande till ett påstående och hur ofta respondenter donerar föremål.

5.5.2 Bivariata analyser av en kontinuerlig och en kategorisk variabel

Bivariata analyser genomfördes även för att analysera aspekten med geografisk närhet. Syftet var att undersöka om respondenternas avstånd till insamlingsställen har en inverkan på deras upplevelse. Till analyserna används data från närhetsanalysen, det vill säga postnummer-lagret med beräknade avstånd. Avstånd-data visar avståndet mellan postnummer och den närmsta insamlingsstället för återanvändning i kommunen. För att genomföra de bivariata analyserna behövdes respondentsvaren/ variablerna som ska undersökas knytas samman med de beräknade avstånden i postnummer-lagret.

Första steget var att i Excel placera respondenternas postnummer och svaren på variablerna som ska undersökas i kolumner intill varandra. Variablerna baseras på följande enkätfrågor och påståenden:

- *I vilken omfattning donerar du föremål?*
- *Jag anser det är lätt att lämna till återanvändning*
- *Jag hade lämnat mer till återanvändning om jag bodde närmare ett inlämningsställe*
- *Att lämna till återanvändning är tidskrävande och tar tid från annat jag vill/ behöver göra.*

Enkätdata för de oberoende variablerna kategoriserades om till färre och mer överskådliga grupper. Enkätfrågans svar slogs samman till grupperna *En gång i månaden eller mer frekvent*, *Flera gånger i halvåret*, *En gång i halvåret* och *En gång om året eller mer sällan*. Påståendenas svarsalternativ kategoriserades till *instämmer*, *neutral* och *instämmer inte*.

Härnäst parades avstånd-data ihop med enkätdata över postnummer. Varje respondents postnummer blir tillgivet det avstånd som är uträknat för det specifika postnumret. För att visa hur avståndet skiljer sig över respondentsvaren behöver medelavståndet för varje svarsalternativ beräknas. Varje svarsalternativ består av en stor mängd respondentsvar varpå de besitter olika postnummer och därmed även olika avstånd. Kolumnalternativet "sortera" används för att placera alla respondenter som angett samma svarsalternativ intill varandra i kolumnen. På så sätt går det att markera samtliga avstånd för det sorterade svarsalternativet i avstånd-kolumnen och använda funktionen "MEDEL" för att beräkna medelvärdet. Processen upprepades så att respektive svarsalternativ blir tillgivet ett medelavstånd.

Analysresultatet presenteras sedan i en tabell med en kolumn som visar medelavstånd och samtliga svarsalternativ på raderna. Det skapades fyra tabeller, en för varje variabel, med ett medelavstånd till närmsta insamlingsställe för varje svarsalternativ.

5.6 Metoddiskussion

Ett antal faktorer kan ha kommit att påverka resultatet utifrån resurs- och tidsbegränsningar. Enkäten innefattade en del begränsningar i sig bland annat då den endast distribuerades på svenska vilket begränsade icke-svensktalande invånare i kommunen. Dessutom kan den valda metoden för distribuering av enkät haft stor påverkan på resultatet. Vidare kommer ett antal nackdelar med att använda enkätformat för att samla in data. Det finns ingen möjlighet att hjälpa respondenterna med frågor och det går inte heller att ställa uppföljnings- eller sonderingsfrågor. Det är därför extra viktigt att säkerställa att frågorna är klara och tydliga så att respondenterna känner att de kan svara på alla frågor utan problem samtidigt som frågorna behöver vara väl genomtänkta så att inga viktiga delar saknas när resultatet sedan ska sammanställas. Ytterligare en viktig aspekt är att forskarna aldrig kan vara säkra på vem som svarar på frågorna. Ett exempel är huruvida respondenterna sitter på nödvändig bakgrundsinformation redan innan eller om sådan information behöver anges i enkäten. Som en följd av detta är det också viktigt att enkäten inte innehåller för mycket text och frågor då sådant kan vara avskräckande för respondenterna framför allt för respondenter med läs- och skrivsvårigheter (Bryman 2018:288–289).

Urvalsstrategin som har tillämpats är av bekvämlighetsurval vilket innebär att forskningen baseras på respondenter som råkar finnas tillgängliga (ibid:243). Bekvämlighetsurval är ett icke-sannolikhetsurval, vilket innebär att urvalet inte sker på ett slumpmässigt sätt och kan därmed sällan generaliseras (ibid:216, 243). För att generalisera till andra grupper och situationer måste urvalet vara så representativt som möjligt (ibid:216). Däremot går det att till viss mån att generalisera till människor som återanvänder. Med tanke på enkätens självselektion har en avseende mängd av återanvändarna i kommunen besvarat enkäten. Urvalet skulle därför kunna vara representativt för samtliga som återanvänder i Alingsås kommun.

Kartläggningen av möjligheterna för invånarna att lämna till återanvändning fungerade likt en förstudie och var ett komplement för att ge kontext till uppsatsen och enkäten. Således ansågs, med avseende på uppsatsens tidsbegränsningar, att mejlkontakt var en passande metod för att komplettera informationssökningarna online. I dessa framgår det att uppsatsen sker i samarbete med kommunen, och med tanke på att kommunen kan uppfattas som en auktoritet och viktig aktör skulle det kunna influera de kontaktade att ge ärliga svar. Mejlkonversationer ansågs vara en smidig metod för att säkerställa att information stämmer och få nya insikter i vilka insamlingssätt som erbjuds. Ytterligare fördel är att den kontaktade kan välja när den har tid att besvara frågorna.

Postnummer-lagret som närhetsanalysen baseras på skapades genom att beräkna mittpunkten på hundratals adresser, således är det stor sannolikhet att de beräknade mittpunkterna avviker från postnummernas faktiska mittpunkter. Däremot kan en sådan beräkning ha lett till att mittpunkten faktiskt placerades i mitten av invånarnas adresser och inte postnumrets area vilket skulle kunna fånga upp den sanna mittpunkten för respondenterna bättre. Vilket i så

fall skulle ge en mer korrekt bild av respondenternas avstånd till inlämningsställe. Analysen tar inte heller i beaktande att respondenterna är bosatta med varierande spridning inom postnummerna och att faktorer såsom postnumrets storlek och placering samt trafiknätverk påverkar respondenternas avstånd till inlämningsställena. Den använda avståndsdata är således inte representativt utan av väldigt generaliserad grad.

Resterande variablerna i analyserna baseras på svar från enkäten. Viktigt att lyfta är att datamaterialet för variablerna har samlats in samtidigt, därmed är det inte lätt att uttala sig om ”en variabel orsakar en annan” utan det finns tvetydigheter och oklarheter angående orsaksriktningen. För att kunna yttra sig om oberoende och beroende variabler i samband med enkätundersökning måste ställningstagande tas till sambandet och underbygga denna med ”sunt förnuft” eller teoretiska idéer. Följaktligen bör det beaktas att det alltid finns en risk för att slutsatser är felaktiga eller grundlösa (Bryman 2018:215–216).

5.7 Etik

Studien har beaktat de etiska principerna informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet vid utformandet och genomförandet av enkäten. Informationskravet syftar på skyldigheten att informera om undersökningens syfte och förmedla att deltagande är frivilligt, detta framförs på enkätens introduktionssida. Samtyckeskravet handlar om att respondenterna ger samtycke över sin medverkan i enkäten (Bryman 2018:170) i och med enkätens utformning på introduktionssidan med syfte och mål med enkäten, förutsätts det att respondenterna ger samtycke i och med att de väljer att besvara enkäten.

Konfidentialitetskravet innebär att alla uppgifter ska behandlas med största möjliga konfidentialitet (ibid). De enda personuppgifterna som efterfrågas i enkäten är postnummer, kön, ålder, boendeform och tillgång till bil. Dessa personuppgifter kommer inte sammankopplas så att utomstående kan identifiera respondenter, utan uppgifterna används endast för att jämföra hur svarsalternativ skiljer sig över bland annat ålder, boendeform och geografisk närhet till insamlingsplatser. Vidare säkerställs konfidentialitetskravet genom att enkäten är skapad genom företaget Entergates enkät- och analysverktyg esMaker. Entergate uttrycker att de har Sveriges säkraste undersökningsplattform som möter svenska standarder (Entergate u.å.).

Slutligen finns nyttjandekravet, att enkätens insamlade data endast får användas i enlighet med det som vad som har förmedlats (ibid:171). På enkätens introduktionssida uttrycks att undersökning sker till studien men även att enkätresultatet kommer delas med Alingsås kommun.

6. Resultat

I detta kapitel kommer det empiriska resultatet från studien att presenteras. Avsnittet börjar med att presentera den kartläggning som har genomförts över möjligheterna att lämna till återanvändning i kommunen. I den efterkommande delen kommer respondenternas faktiska användning av dessa möjligheter att presenteras och även hur de upplever dessa. Sedan kommer ett antal bivariata analyser att presenteras för att presentera möjliga samband mellan frekvensen för donation samt geografiska avstånd.

6.1 Möjligheter för invånarna att lämna till återanvändning

Invånarna i Alingsås kommun har tillgång till ett flertal olika sätt att lämna till återanvändning. Som tidigare nämnt innebär "att lämna till återanvändning" att skänka/ donera föremål till andra personer, välgörenhetsorganisationer och secondhandaktörer. Nedan presenteras alla identifierade metoder och tillvägagångssätt för invånarna att lämna till återanvändning.

För att illustrera möjligheterna att lämna till återanvändning i kommunen har två kartor skapats, se Karta 2 till och Karta 3. Kartorna kan endast visualisera möjligheterna som har en geografisk lokalisering således har de resterande möjligheterna, exempelvis digitala plattformar, exkluderats.

6.1.1 Insamlingar på återvinningscentralerna

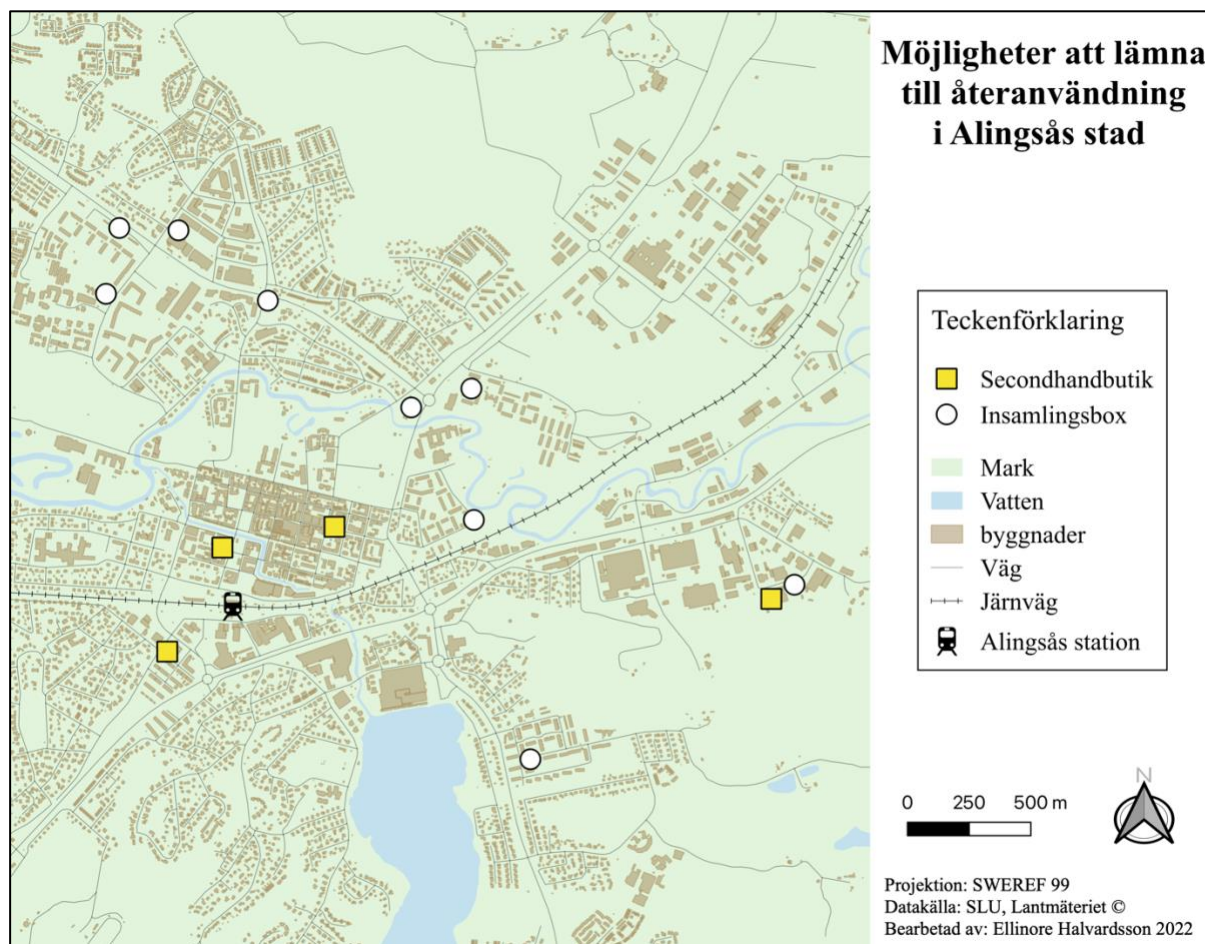
Alingsås kommun har två återvinningscentraler, den ena i Bälinge och den andra i Sollebrunn (Alingsås kommun 2021c). På båda återvinningscentralerna kan invånare lämna till återanvändning, i Bälinge finns ett stort tält och i Sollebrunn finns en

Möjligheter att lämna till återanvändning i Alingsås kommun

Karta 2

container (Alingsås kommun, mejlkontakt¹). Insamlingsställena hanteras av Vinden och Myrorna, de hämtar föremålen och säljer i sina butiker (Alingsås kommun, mejlkontakt²). Besökare har möjlighet att lämna bland annat kläder, textilier, skor, hemelektronik, prylar och små möbler (Alingsås kommun 2021c).

Karta 3

6.1.2 Fastighetsbolag

Alingsåshem är en kommunägd fastighetskoncern som har ungefär 3400 lägenheter i kommunen (Alingsåshem u.å.). Fastighetsbolaget ställer ut containrar för insamling av grovavfall några gånger om året, varpå ur containrarna plockas det och byts prylar (Alingsåshem, mejlkontakt³). Denna tjänst ger hyresgäster chansen att lämna ifrån föremål som ska slängas, och inte möjligheten att lämna saker till som går till återanvändning. Vidare erbjuds hyresgästerna möjlighet att lämna ifrån sig cyklar till återanvändning, det här genom

¹ Alingsås kommun, mejlkontakt den 7 april 2022.

² Alingsås kommun, mejlkontakt den 7 april 2022.

³ Alingsåshem, mejlkontakt den 4 maj 2022.

att Alingsåshem samlar in cyklar som saknar ägare och donerar sedan dessa till Vinden (Alingsåshem, mejlkontakt⁴).

Tolv olika privata fastighetsbolag kontaktades över mejl varav endast fyra återkom med svar. Två fastighetsbolag förmedlade att de inte erbjuder någon möjlighet att lämna till återanvändning (mejlkontakt Arkblad Fastigheter⁵ och Plusbo Fastigheter⁶). Ett fastighetsbolag svarade att de främst hyr ut till företag som har egna rutiner vilket kontaktpersonen från fastighetsbolaget i fråga inte har insyn i (Ekströms Fastigheter, mejlkontakt⁷). Det sista företaget förmedlade att de erbjuder sorteringstunnor i en av deras fastigheter, vilket syftar på återvinning och inte återanvändning (Cissus Fastigheter, mejlkontakt⁸).

6.1.3 Secondhandbutiker

PMU Vinden Second Hand är en hjälporganisation som bedriver en secondhandverksamhet. Privatpersoner kan lämna saker till Vinden genom deras mottagning som är öppen vardagar och lördagar. Dessutom kan Vinden erbjuda hämtning av stora och tunga saker samt även en större mängd mindre prylar om de är nerpackade i exempelvis lådor eller påsar. Privatpersoner kan ringa till Vinden för att boka tid för hämtning, de hämtar föremål om tid finns samt framför allt i deras huvudsakliga hämtningsområde i tätorten Alingsås, med vissa undantag beroende på omständigheterna (PMU Vinden Second Hand u.å.).

Stadsmissionen second hand har en butik i Alingsås. Butiken tar emot såväl mindre föremål och kläder som möbler och större saker, personal bedömer på plats om de vill ta emot gåvan. Stadsmissionen erbjuder även hämtningsmöjligheter där större volymer och föremål som personalen anser är säljbart kan hämtas hos privatpersoner. Det framgår på deras hemsida vad de inte tar emot, bland annat kontorsmöbler, stora soffor och hörnskap. Privatpersoner att antingen mejla eller ringa för att boka hämtning av gåvor (Stadsmissionen u.å.).

Vidare har Röda Korset en secondhandbutik, privatpersoner uppmanas kontakta butiken i förväg för att informera om och vad de har för föremål att skänka (Röda Korset u.å.) Estrid & Moa är en secondhandbutik belägen i Alingsås stadskärna som har fokus på barnkläder, barn- och babysaker och gravid- och amningskläder. Privatpersoner kan skänka nämnda föremål till butiken (Estrid & Moa u.å.).

6.1.4 Insamlingsboxar

I Alingsås kommun finns ett antal insamlingsboxar. Secondhandbutiken Myrorna har sex insamlingsboxar utplacerade i Alingsås stad. Dessa boxar är placerade på Citrongatan, Gamla

---

⁴ Alingsåshem, mejlkontakt den 4 maj 2022.

⁵ Arkblad Fastigheter, mejlkontakt den 9 april 2022.

⁶ Plusbo Fastigheter, mejlkontakt den 7 april 2022.

⁷ Ekströms Fastigheter, mejlkontakt den 7 april 2022.

⁸ Cissus Fastigheter, mejlkontakt den 11 april 2022.

Vänersborgsvägen, Knektgårdsgatan, Mångatan/Kometgatan, Noltorpsgatan och Stockslyckevägen (Myrorna u.å.). Även Vinden har sex klädinsamlingsboxar i Alingsås stad. Tre av dessa står placerade på parkeringen intill matbutiken Willys på Hagavägen, två boxar vid matbutiken Coop på Kungegårdsgatan och en box är placerad utanför Vindens egen anläggning på Maskingatan så att privatpersoner kan lämna kläder där när deras mottagning är stängd (PMU Vinden Second Hand, mejlkontakt⁹).

6.1.5 Övriga identifierade ställen, sätt och metoder

Ett av de vanligaste sätten att skänka bort saker är att ge till andra personer i sin omgivning, det vill säga genom att skänka direkt till vänner, familj och bekanta. Det är även vanligt att föremål bortskänks till andra privatpersoner med hjälp av digitala plattformar såsom Blocket, Facebook och Instagram.

I enkätfrågan *Var brukar du donera/ skänka bort föremål?* inkluderades möjligheten att för respondenter att skriva en annan metod/ plats utöver de listade alternativen. På detta sätt identifierades följande nya insamlingsplatser och sätt invånarna skänker bort föremål:

- Kyrka
- Tiggare utanför butik
- Insamlingsinitiativ till ukrainska flyktingar
- Föreningsliv som arrangerar loppmarknad/ loppis/ bytesdagar
- Kvinnojouren

6.2 Återanvändning i Alingsås kommun

För att kartlägga de faktiska möjligheterna som finns att lämna till återanvändning inom kommunen och hur de utnyttjas ställdes ett antal grundläggande frågor till respondenterna. Det här samlades in i andra avsnittet av enkäten (se bilaga 2). Dessa fokuserade på att översiktligt fånga in hur beteendet och hur benägenheten för vad, var och hur föremål doneras ser ut i kommunen. Frågorna visade att benägenheten till att lämna till återanvändning är hög. Hela 97,8 procent av respondenterna svarade att de under det senaste året lämnat till återanvändning. Även när det gällde i vilken utsträckning respondenterna donerade var frekvensen hög. Hela tvåhundra respondenter, motsvarande 48,3 procent, svarade att de donerar föremål flera gånger i halvåret. Det var endast fem respondenter, motsvarande 1,2 procent, som svarade att de aldrig donerar.

I flervalsfrågan angående vilken typ av metod eller aktör som används för att donera föremål var de topp tre mest använda aktörerna PMU Vinden Second Hand, Bälinge återvinningscentral och genom vänner, familj och bekanta. Tretton respondenter valde alternativet *annat*, där respondenterna fyllt i egna svar. Viss missuppfattning hade uppstått då vissa respondenter fyllt i secondhandaktörer, som butikerna Estrid och Moas barnsecondhand

---

⁹ PMU Vinden Second Hand, mejlkontakt den 21 april 2022.

samt Reselected, vilka hör till alternativet *andra secondhandbutiker*. Dessutom svarade två respondenter att de använder sig av Sellpy. Sellpy är en nätbutik som samlar in och säljer produkter åt personer, detta var dock inte tänkt att ingå i undersökningen då detta innebär att personen erhåller en form av ersättning för att skicka dit kläder. Däremot finns en tilläggsprodukt i Sellpys system där användare kan välja att donera kläder till välgörenhet (Sellpy u.å). Huruvida det är dessa respondenterna som skrivit Sellpy syftar på går däremot inte att kontrollera. Ytterligare ett tillvägagångssätt var att via föreningar, grupper eller bekanta donera föremål till flyktingar från Ukraina.

Den produkt eller föremål som större delen av respondenterna valde att donera var inom gruppen *kläder, textilier och skor*. Hela 96,4 procent av respondenterna valde detta alternativ. 62,4 procent av respondenterna valde gruppen *inredningsartiklar* och den tredje mest valda gruppen var *husgeråd* som valdes av 56,4 procent av respondenterna. Fyra respondenter, representerande 1 procent, valde alternativet *annat*. Tre av dessa specificerades och svaren angavs som:

- Nya hygienartiklar till människor från Ukraina
- Väsor
- Täckor kuddar lakan

När det kom till frågan angående hur respondenterna transporterar föremål till inlämningsplatser svarade 94,2 procent att de använder sig av bil som transportmedel. Det näst mest valda alternativet, vilket 25,7 procent av respondenterna valde, var *hämtas av annan privatperson*. Alla andra alternativen valdes i liten frekvens.

6.3 Upplevelsen

För att få en djupare förståelse för hur Alingsåsborna upplever de möjligheter som finns ställdes ett antal värderingsfrågor i enkäten, vilka samlades in i avsnitt tre i enkäten (se bilaga 2). Detta för att få en inblick i invånarnas upplevelse, kunskap och vilket förhållningssätt som finns till återanvändning i kommunen. Till att börja med fick respondenterna svara på två påståenden kring hur viktigt de finner återanvändning och hur stor kunskap de innehar kring av återanvändning ur ett hållbarhetsperspektiv. Av respondenterna svarade 91,3 procent att de anser det är viktigt att återanvända, där endast en respondent valde alternativet *instämmer delvis inte* och ingen valde *instämmer inte alls*. Vid frågan kring upplevd kunskap var siffran något lägre. Här ansåg 69,4 procent av respondenterna att de hade god kunskap kring återanvändning och två respondenter, motsvarande 0,5 procent, svarade att de *instämmer delvis inte* men även här svarade ingen av respondenterna *instämmer inte alls*.

Några frågor om hur respondenterna upplever kommunens arbete för att underlätta och informera kring återanvändning ställdes för att ge en inblick i kommunens arbete i relation till invånarnas upplevelser. Först fick respondenterna ta ställning till ett påstående om huruvida de innehar kunskap kring de tillgängliga möjligheter som finns i Alingsås kommun. Hela 88 procent angav att de instämmer helt eller instämmer delvis med påståendet. Endast 2,9

procent angav att de delvis inte eller inte alls instämmer med påståendet och cirka 9,2 procent ställde sig neutrala till påståendet.

Vidare ställdes två påståenden mer specifikt kring kommunens arbete. Första påståendet fokuserade på kommunens informationsarbete. Här ställde sig större delen av respondenterna neutrala till påståendet och spridningen över alternativen var större. På den vänstra sidan i skalan där respondenterna instämde helt eller delvis fanns 36,9 procent av respondenterna och på den vänstra sidan för instämde delvis inte eller inte alls fanns 25,5 procent av respondenterna. Det andra påståendet fokuserade på om respondenterna ansåg sig vetande om de möjligheter kommunen erbjuder. Av respondenterna fann 39,8 procent att de delvis instämmer med detta påstående och endast 3,6 procent ansåg att de inte alls instämmer med påståendet.

Slutligen ställdes ett antal påståenden för att få en tydligare bild av hur respondenterna faktiskt förhåller sig till återanvändning och dess innebörd. Dessa påståenden fokuserade på bekvämlighets- och tillgänglighetsaspekterna kring återanvändning. Det första mer övergripande påståendet kretsade kring den generella upplevelsen och respondenterna fick ta ställning till: *Jag anser det är lätt för mig att lämna till återanvändning*. Här angav 53,6 procent att det instämmer helt med påståendet och 34,1 procent att det instämmer delvis. Endast 1 procent angav att de inte instämmer alls och 5,8 procent svarande att de delvis inte instämmer medan 5,6 procent ställde sig neutrala till påståendet.

Härnäst följde två påståenden för att fånga upp betydelsen av geografisk tillgänglighet. Huruvida respondenterna hade lämnat mer till återanvändning om de bodde närmare ett inlämningsställe var utspritt över alla alternativ. Respondenterna som instämde helt eller delvis motsvarar 36 procent och de som delvis inte eller inte alls instämde med påstående motsvarar 44,4 procent. När det gällde påståendet kring om respondenterna upplevde att lämna till återanvändning som tidskrävande såg svaren lite annorlunda ut. Här svarade 47,5 procent att de inte alls instämde med påståendet och endast 12 respondenter, motsvarande 2,9 procent, angav att de instämmer helt med påståendet.

Utifrån den öppna frågan: *Vad anser du behövs och krävs för att du ska vara mer benägen att lämna till återanvändning?* kan ett antal trender synas. En stor del respondenter svarade att de är nöjda som det är idag och att inget behöver förbättras. Tre viktiga faktorer som syns i denna fråga var närhet, tillgänglighet och information. Av respondenterna som valde att skriva ner sina tankar uttrycks flera önskemål om att möjligheterna att lämna ska komma närmare bostaden på olika sätt. Till exempel skriver en respondent:

”Fler insamlings punkter, gärna centralt, för att slippa ta bilen hela vägen ut till Vinden eller Bälunge. Om centrala inlämningsplatser finns är det lättare att lämna, man kan göra det oftare och det kan till större del ske med cykel eller att man går.”

En annan påpekad del var brist på information. Flera respondenter önskade att det skulle vara tydligare både var produkter kan lämnas och vad som händer med produkterna samt var

vinster för försäljningen tar vägen. Två exempel visar på detta, varpå ett av svaren har mer fokus på att den allmänna kunskapen verkar låg:

”Allmänt behövs det kanske mer upplysning om återvinning och att pengarna som kommer in går till behövande i olika projekt och länder. För egen del är jag mycket medveten om hur bra det är med återvinning.”

Dessutom ett svar som mer direkt ifrågasätter var produkter och vinster hamnar:

”Jag lämnar inte till kommunen eftersom de inte kan redogöra för vad de gör med sakerna. Jag vill inte att de hamnar i orätta händer. Jag ger alltid direkt till vänner och bekanta.”

Ytterligare en vanlig åsikt var att öppettiderna på återvinningscentralerna var begränsande. Flera respondenter uttryckte att dessa var begränsade till arbetstider, korta öppettider på lördagar och stängt på söndagar vilket gjorde det svårt att hinna dit. Flera respondenter uttrycker därför önskemål om utökade öppettider, bland annat önskas senare tider på vardagar och att centralen ska vara öppen på söndagar för att fler ska ha möjlighet att ta sig dit. En respondent uttrycker detta som:

”Jag bor 5 km från Sollebrunn och öppettiderna är helt värdelösa. Jag jobbar nästan alltid när det är öppet. Det är långt till Bältinge och återvinningen kräver således planering. Fler möjligheter att lämna i Sollebrunn önskas!”

Några få uttryckte också att de önskar erhålla personlig vinning av att donera, antingen i form av ersättning eller att ”jag slipper göra det själv”.

6.4 Vad påverkar omfattningen invånarna lämnar till återanvändning?

Fyra bivariata analyser har genomförts för att undersöka samband mellan variabler. Deras resultat presenteras i kommande tabeller. Den beroende variabeln ”benägenhet att donera” undersöks utifrån svarsresultat från enkätfrågan *I vilken omfattning donerar du föremål?* och presenteras i tabellens rader. Fyra oberoende variabler undersöks var för sig i förhållande till den beroende variabeln. Dessa är ”geografisk närhet”, ”upplevd enkelhet vid donering”, ”upplevd tidsansträngning vid donering” och ”kunskap om återanvändningsmöjligheter” vilka presenteras i tabellens kolumner. Tabellerna presenterar andelarna inom varje kategori av de oberoende variablerna utifrån den beroende variabeln.

Tabell 1 ställer respondenternas doneringsfrekvens i relation till påståendet *Jag hade lämnat mer till återanvändning om jag bodde närmare ett inlämningsställe*. Tabell 1 visar att det är ungefär lika stor andel över de tre svarsalternativen *instämmer*, *neutral* och *instämmer inte*. Andelarna är alltså relativt lika genom alla kategorier vilket tyder på att det inte finns något direkt samband mellan huruvida respondenterna anser avstånd som en avgörande faktor för hur ofta de lämnar till återanvändning.

Tabell 1

	<i>Jag hade lämnat mer till återanvändning om jag bodde närmare ett inlämningsställe.</i>		
<i>Hur ofta donerar du?</i>	Instämmer	Neutral	Instämmer inte
En gång i månaden eller mer frekvent	6%	6%	12%
Flera gånger i halvåret	46%	55%	48%
En gång i halvåret	37%	30%	31%
En gång om året eller mer sällan	11%	9%	9%
Totalsumma	100%	100%	100%

Respondenter som anser att det är lätt att donera lämnar också oftare till återanvändning vilket presenteras i tabell 2. De som tycker att det är lätt att lämna till återanvändning utför handlingen oftare jämfört med respondenter som inte instämmer.

Tabell 2

	<i>Jag anser att det är lätt för mig att lämna till återanvändning.</i>		
<i>Hur ofta donerar du?</i>	Instämmer	Neutral	Instämmer inte
En gång i månaden eller mer frekvent	9%	9%	0%
Flera gånger i halvåret	50%	39%	35%
En gång i halvåret	33%	30%	42%
En gång om året eller mer sällan	8%	22%	23%
Totalsumma	100%	100%	100%

I tabell 3 undersöks om det finns ett samband mellan benägenheten att donera och upplevd tidsansträngning. Andelarna i tabell 3 är relativt lika genom alla kategorier vilket tyder på att det inte finns något direkt samband mellan huruvida respondenterna anser att lämna till återanvändning är en tidsansträngning. Den enda kategori som visar på något typ av variation är de som valt alternativet *En gång i månaden eller mer frekvent*. Dessa andelar varierar mer och det är procentuellt dubbla andelen som valt *instämmer inte* jämfört med *instämmer*.

Tabell 3

	<i>Att lämna till återanvändning är tidskrävande och tar tid från annat jag vill/ behöver göra.</i>		
<i>Hur ofta donerar du?</i>	Instämmer	Neutral	Instämmer inte
En gång i månaden eller mer frekvent	6%	2%	12%
Flera gånger i halvåret	46%	49%	49%
En gång i halvåret	37%	37%	31%
En gång om året eller mer sällan	11%	12%	8%
Totalsumma	100%	100%	100%

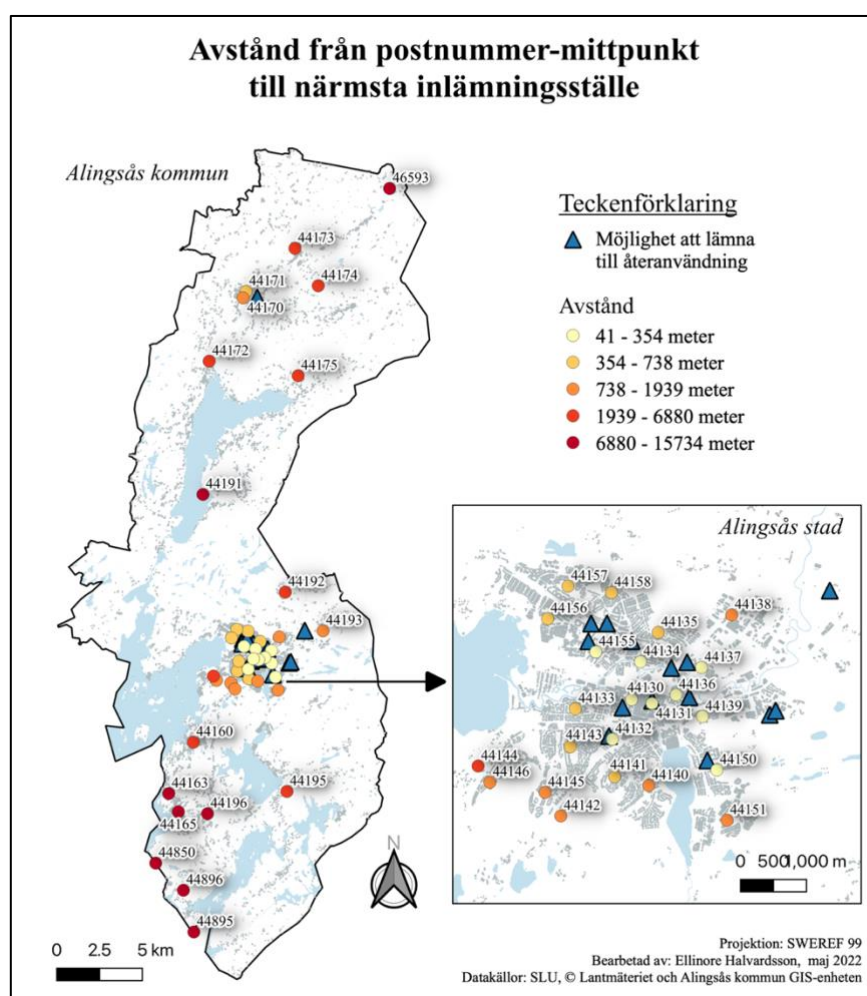
Slutligen i tabell 4 ställs respondenters doneringsfrekvens i relation till deras upplevda kunskaper om återanvändningsmöjligheterna. Andelarna i tabell 4 är relativt lika genom alla kategorier vilket tyder på att det inte finns något direkt samband mellan huruvida respondenterna anser att de har kunskap kring möjligheterna i kommunen och hur ofta de donerar föremål. Den kategori som visar på något typ av variation är alternativet *En gång om året eller mer sällan*, mellan svarsalternativen *instämmer* och *instämmer inte* har gruppen ökat med procentuellt tredubbla andelen.

Tabell 4

	Jag har god kunskap kring möjligheterna till återanvändning som finns i Alingsås kommun.			
Hur ofta donerar du?	Instämmer	Neutral	Instämmer inte	
En gång i månaden eller mer frekvent	9%	8%	8%	
Flera gånger i halvåret	51%	19%	50%	
En gång i halvåret	32%	50%	17%	
En gång om året eller mer sällan	8%	22%	25%	
Totalsumma	100%	100%	100%	

6.5 Har avstånd en påverkan på frekvensen och upplevelsen av att lämna till återanvändning?

Resultatet av närhetsanalysen illustreras i karta 4. Kartan visar avstånden från samtliga postnummers mittpunkt till närmsta fasta ställe att lämna till återanvändning. Postnummernas avstånd varierar mycket - kortaste avståndet är 41 meter och längsta är 15,7 kilometer. En hög koncentration av såväl postnummer som möjligheter att lämna till återanvändning är centrerade kring Alingsås stad. Postnummer inom staden har kortare avstånd på 41 till 354 meter. I Sollebrunn finns en möjlighet att lämna till återanvändning vilket resulterar i att de två postnummer-mittpunkterna lokaliserade här har ett avstånd på 345–1939 meter. Samtliga postnummer som ligger utanför Alingsås stad och Sollebrunn har avstånd mellan 1,9–15,7 km.

Karta 4

Nedan kommer ett antal tabeller som visar fördelningen av medelavstånd mellan fyra olika påståenden. Syftet är att ge en bild av sambandet och förhållanden mellan respondenternas svar och geografiskt avstånd. Tabellerna visar medelavstånden för samtliga respondenter inom respektive svarsalternativ. I tabellens kolumn presenteras medelavstånd och samtliga svarsalternativ presenteras på raderna.

Tabell 5 visar frågan *I vilken omfattning donerar du föremål?* i relation till avstånd till närmsta inlämningsställe. Avståndet har en stigande effekt då respondenterna som donerar *En gång i halvåret* eller mer sällan har ett längre medelavstånd än de som donerar oftare. Den grupp som valt svarsalternativet *En gång i månaden eller mer frekvent* är också den grupp som har kortast medelavstånd till inlämningsställe.

Tabell 5

<i>I vilken omfattning donerar du föremål?</i>	
	Medelavstånd till närmstainsamlingsställe (meter)
En gång i månaden eller mer frekvent	1559
Flera gånger i halvåret	1928
En gång i halvåret	2293
En gång om året eller mer sällan	2274

I tabell 6 undersökts om avstånd har en påverkan på respondenternas upplevelse huruvida det är lätt att lämna till återanvändning. Variationen mellan grupperna är här mindre och det syns inte något direkt samband mellan variablerna. En lite variation kan ses vid gruppen *Instämmer inte* då dessa har ett ökat avstånd med cirka 600 meter. Det är alltså även här den grupp med längst avstånd som finner det svårare att donera.

Tabell 6

<i>Jag anser att det är lätt för mig att lämna till återanvändning</i>	
	Medelavstånd till närmsta insamlingsställe (meter)
Instämmer	2001
Neutral	2072
Instämmer inte	2653

Tabell 7 ställer påståendet *Jag hade lämnat mer till återanvändning om jag bodde närmare ett inlämningsställe* i relation till avstånd till närmsta inlämningsställe. Det största avståndet återfinns i den neutrala gruppen. Mellan de två resterande grupperna finns viss variation. Den grupp som instämmer med påståendet, och alltså hade lämnat mer till återanvändning om de bodde närmare ett inlämningsställe, är också de som har ett större avstånd i dagsläget. Gruppen som valt *Instämmer inte* har det lägsta medelavståndet och bor därmed närmast inlämningsställena.

Tabell 7

<i>Jag hade lämnat mer till återanvändning om jag bodde närmare ett inlämningsställe</i>	
	Medelavstånd till närmsta insamlingsställe (meter)
Instämmer	2339
Neutral	2707
Instämmer inte	1526

Slutligen undersöker tabell 8 om avstånd till inlämningsställe har en påverkan på påståendet

Att lämna till återanvändning är tidskrävande och tar tid från annat jag vill/ behöver göra. Samtliga medelavstånden är precis över 2000 meter. Här syns ingen direkt variation mellan grupperna och det går därmed inte att avläsa några direkta samband mellan variablerna. Enligt respondenterna har avstånd alltså ingen effekt på om handlingen att lämna till återanvändning upplevs som tidskrävande eller inte.

Tabell 8

<i>Att lämna till återanvändning är tidskrävande och tar tid från annat jag vill/ behöver göra</i>	
	Medelavstånd till närmsta insamlingsställe (meter)
Instämmer	2173
Neutral	2009
Instämmer inte	2012

7. Diskussion

I detta kapitel presenteras den avslutande diskussionen för studien. Det här görs både utifrån den faktiska återanvändning och utifrån den teoretiska koppling som kan göras till den tidigare forskningen och det teoretiska ramverket. Kapitlet avslutas sedan med en reflektion och några förslag inför framtida forskning.

7.1 Återanvändning i Alingsås

Större delen av respondenterna anser att det är lätt att donera föremål och majoriteten uppger att de har donerat det senaste halvåret. En del av respondenterna har i alla grupper ställt sig neutrala till påståendena. När resultatet har tolkats har detta svarsalternativ i många fall bortsetts och undvikits. Det är svårt att tolka och specificera svaren från alternativet *Neutral* eftersom den omfattar individer som faktiskt ställer sig mitt i mellan instämmer och instämmer inte samt de som bara inte vill eller orkar svara på frågan. Denna grupp blir därför svårare att definiera och analysera samt att dessa därför inte bidrog med så mycket insikter. Däremot fanns en allmänt positiv inställning mot återanvändning utifrån respondenternas upplevelse av möjligheterna i kommunen och ingen av respondenterna anser att det är helt ointressant och oviktigt. I den individuella uppfattningen finns en tydligt positiv trend och respondenternas egen uppfattning är i många fall att donering är en vardagsaktivitet värd att lägga både tid och ansträngning på.

Det samband som kan avläsas mellan de respondenter som idag donerar i en liten frekvens och de som inte innehar kunskap kring möjligheterna i kommunen är mycket intressant. Hos respondenterna som donerar en gång i halvåret eller mer frekvent syns i de flesta frågor inga direkta variationer eller samband, däremot är skillnaderna desto större för gruppen som donerar en gång om året eller mer sällan. Trots att denna svarsgrupp är i minoritet ses ett samband då samma grupp anser sig även sakna information om möjligheterna och anser dessutom att det är svårt att donera föremål. Det innebär att om det anses vara lätt att donera finns antagligen även ett bakomliggande intresse för handlingen. Det kan vara att dessa respondenter har det lättare att lämna utifrån sitt geografiska avstånd, vilket till viss del syns i resultatet, men det verkar utifrån den egna uppfattningen vara ännu viktigare med ett intresse och kunskap i ämnet.

Vidare anser inte respondenterna som i högre grad donerar att det tar tid från deras vardag och ser handlingen inte heller som jobbig. Respondenterna som anser att det är lätt anser också att de har god kunskap kring kommunens möjligheter. Att inneha kunskap om varför återanvändning är viktigt och att i allmänhet se beteendet som en del av sin vardag kan ha en positiv påverkan på den grad respondenten donerar i. Ett möjligt exempel skulle kunna vara att två respondenter som bor på samma gata ha olika upplevelser trots samma avstånd till inlämningsställe. Respondenten som har god kunskap om möjligheterna kommer i större utsträckning också anse att det är lätt att lämna till återanvändning, medan respondenten som inte har kunskap om möjligheterna kommer finna det svårt att lämna till återanvändning.

När det kommer till den individuella uppfattningen av avståndets påverkan på den grad individen lämnar till återanvändning finns inga direkta samband. Andelarna är genom alla dessa kategorier relativt lika. I analyserna, som är baserade respondenternas egna uppfattningar, är det därför svårare att se något direkt samband. Enligt respondenterna har avstånd alltså ingen effekt på om handlingen att lämna till återanvändning upplevs som tidkrävande eller inte. Däremot visar analyserna som ställer uppfattningarna i relation till medelavstånd på annat. Trots den procentuellt jämna fördelningen mellan svaren hos den personliga uppfattningen syns alltså trender som visar på att avståndet faktiskt kan ha en påverkan. För de respondenter som saknar möjligheter i sin omgivning blir det därmed en mer personlig ansträngning.

De respondenter som har ett kortare medelavstånd donerar i större omfattning än respondenterna som har ett längre medelavstånd. Det här samtidigt som de respondenter som angett att de hade donerat mer om de bodde närmare ett inlämningsställe också är de som bor längre ifrån inlämningsställen. Geografisk närhet verkar här inte ha en effekt på de som bor närmare ett inlämningsställe, däremot visar respondenter som har långt medelavstånd en tendens på att avstånd är en bidragande faktor på omfattningen de donerar.

7.2 Ett (tids)geografiskt perspektiv på återanvändning

Som resultatet presenterar finns större delen av de geografiskt lokaliserade möjligheterna samlade runt de större stadsområdena. Det här är något som stämmer överens med Sverige överlag. Som tidigare presenterat är den en vanligt förekommande aspekt att förutsättningar för boende i urbana områden är bättre (Levin et al. 2021:91–101). Denna aspekt syns tydligt i även detta resultat men det syns också att mobiliteten kan var varierande utifrån egna individbaserade förutsättningar, titta bara på de tidsgeografiska restriktionerna.

Respondenterna upplever en typ av kapacitetsrestriktion i de fall då kunskapsnivån brister och information om möjligheterna saknas. Det stora avståndet och bristen på information blir begränsningar då individen inte har kunskap om vad som krävs på individnivå för att vara del av aktiviteten att återanvända (Ellegård & Svedin 2012). Mycket av de återanvändningsmönster individerna visar på kan härstamma från just detta. Finns information och kunskap hos individen finns också en större chans att individen finner det lätt att donera föremål. En stor begränsning sätts då på individens beteende och att anta ett beteendemönster som innefattar återanvändning blir desto svårare.

Vissa styrningsrestriktioner och kopplingsrestriktioner kan ses i respondenternas beteende (Ellegård & Svedin 2012). Ett tydligt exempel som kan hämtas från resultatet är de öppettider dessa inlämningsställen erbjuder. Många respondenter konstaterade att öppettiderna på till exempel återvinningscentralerna var begränsande och gör det svårt för invånare som arbetar vanliga kontorstider att använda sig av tjänsten. Respondenten måste då aktivt arbeta för att koppla ihop vardagen och göra tid för aktiviteten utifrån de satta öppettiderna samt arbetstider.

Dessutom kan en positiv styrningsrestriktion vara möjlig. I stort sett alla respondenter ansåg återanvändning som något viktigt vilket skulle kunna kopplas till de normer och kulturella omständigheter kommunen befinner sig i (Ellegård 2018:44). Den svenska avfallshanteringen är välutvecklad och har under en längre period varit en viktig del av vardagslivet för den allmänna medborgaren. Till exempel i den jämförelse som tas upp i litteraturöversikten mellan Sverige och Bulgarien syntes just dessa skillnader. I Bulgarien saknades ordentliga och pålitliga system medan i Sverige handlade hindren mer om konceptuella hinder (Stoeva & Alriksson 2017). Det finns alltså redan ett synsätt på avfallshantering som något viktigt och det hjälper invånarna att agera på ett sätt som gynnar både sin personliga vinning men också allmännyttan.

Vidare kan den höga bilanvändningen också vara en viktig aspekt. Trots att nästan alla respondenter svarade att det har tillgång till bil finns det fortfarande vissa som anser avstånd som en avgörande faktor. Trots att människan besitter kapacitet och resurs för att transportera både sig och otympliga föremål en längre sträcka är det inte alltid dessa används. Det är därför inte en självklarhet att potentiell rörlighet faktiskt realiserar i faktisk användning av dessa möjligheter.

Utifrån respondenternas uttryckta behov och efterfrågningar skulle återanvändningen öka med hjälp av ett ökat fokus på tillgänglighet och mobilitet. Att överbygga avstånd eller en närmare lokalisering mellan invånare och möjlighet diskuteras väl av respondenterna. Respondenterna anser sig i detta falla vara intresserade av återanvändning och intresserade av att få till sig information och nya möjligheter. Huruvida dessa faktiskt skulle utspela sig är desto svårare att konceptualisera. Precis som tillgänglighetsparadoxen menar finns det i stor grad människor som i många fall uttrycker ett önskemål vilket sedan skiljer sig från deras faktiska beteende. Att individer uttrycker önskemål om en ökad närhet med ökad tillgänglighet kanske inte stämmer överens med verkligheten. I många fall väljer individen det avlägsna alternativet i stället och individuella preferenser och behov i att välja destination är allt viktigare (Haugen 2012; Haugen et al. 2012).

Hur mycket av respondenternas svar som faktiskt handlar om avståndet kan därför diskuteras. Tillgänglighet behöver inte nödvändigtvis innefatta ett kortare avstånd utan kan utföras på andra sätt. I och med det ökade resandet i Sverige de senaste årtionden tillsammans med den faktiska tillgången till bil i kommunen finns förutsättningarna för individen att transportera sig. Det här tillsammans med att 94,2 procent av respondenterna använder bilen som transportmedel för att lämna föremål till återanvändning visar på att tillgången till transportresurser inte är grunden till problemet. Att istället utöka öppettider eller informationsspridningen skulle därför möjligtvis skapa nya möjligheter för att påverka och utöka invånarnas valfrihet och därmed leda till ändrat nyttjande av mobilitetsresurser.

7.3 Förslag till framtida forskning

Större delen är bosatta i närheten av Alingsås stad där inlämningsställena också är flest och tätast utplacerade vilket betyder att den del av befolkningen som är bosatta utanför

stadskärnan inte nåddes lika väl. Det finns en stor sannolikhet att de som valt att svara också är mer intresserade och engagerade i frågan och har därför valt att svara på enkäten. Ett samband i detta skulle dessutom kunna finnas, till exempel kan de som engagerar sig mycket i frågan också valt plats att bo utifrån vad det finns för möjligheter runt om kring. Av den anledningen skulle det kunna vara att större delen av respondenterna är bosatta just där möjligheterna är som flest. Vidare kan de som valt att svara på enkäten också i större utsträckning ha ett intresse för frågan, antingen åt det mer aktiva hållet där kunskapen av möjligheterna är stor alternativt åt andra hållet där ett stort missnöje och frustration kan finnas kring kommunens avfallshantering.

Ytterligare en intressant och viktig osäkerhet med resultatet grundar i den allmänna kunskapen kring skillnaden mellan återvinning och återanvändning. I många fall verkar dessa uttryck används synonymt, således finns det en risk att respondenterna har besvarat en stor del av frågorna utifrån denna missuppfattning. Till exempel i frågan kring hur ofta respondenterna lämnar till återanvändning kan respondenterna i stället ha syftat till att lämna till återvinning. Det här är en nackdel med en kvantitativ enkätstudie då det oavsett hur väl utformad enkät kan innehålla missförstånd. Bara på frågan kring postnummer lyckades två respondenter missuppfatta och skriva in personnummer i stället.

Vidare har mycket forskning haft ett tydligt fokus på vad individen ser som hinder i sitt beteende men också vad och hur olika metoder som informationsutskick har bidragit med. En stor del av infallsvinklarna i avfallshantering är undersökta men trots det finns det fortfarande stora hinder i hanteringen. De faktorer som påverkar individens beteende är i många fall presenterade men skiftar också mycket i benägenhet. Hur frågan kring tillgänglighet i en geografisk aspekt diskuteras och analyseras är mindre givet. Vad som är bekvämlighet för en individ kan precis som närhet och tillgänglighet skifta i innebörd. Hur dessa begrepp samspelar och påverkar varandra skapar en intressant forskningslucka. Individers vardagstillvaro är en viktig del i avfallshantering och hur de faktiskt förhåller sig till de omständigheter och begränsningar som finns i vardagen har en viktig roll vilket öppnar upp för ett intressant forskningsproblem att undersöka ytterligare.

8. Slutsatser

I forskningsproblemet kring behovet av ett skifte från hetsen vid konsumtion till mer hållbar konsumtion finns mycket fokus och vikt på att öka andelen avfall som återanvänds. För att uppnå ett sådant fokusskifte krävs förändring av individernas beteendemönster. En viktig faktor torde sig vara geografiska avstånd, vilken tidigare forskning lägger begränsad vikt på. Således har uppsatsens fokus varit att undersöka faktiska och upplevda återanvändningsmöjligheter i Alingsås kommun i relation till geografisk närhet. För att betona vad uppsatsen konkret har kommit fram till sker en återkoppling till uppsatsens syfte och frågeställningar. Syftet med uppsatsen är att undersöka i vilken utsträckning, hur och var invånarna i kommunen lämnar produkter till återanvändning i relation till faktiska och upplevda återanvändningsmöjligheter. Det här med hjälp av följande frågeställningar:

- *Vilka möjligheter finns att lämna till återanvändning inom Alingsås kommun och hur utnyttjas dessa?*
- *Hur upplever invånarna möjligheterna att lämna produkter till återanvändning?*
- *I vilken utsträckning har den geografiska närheten betydelse för benägenheten och den upplevda möjligheten att lämna produkter till återanvändning?*

En kartläggning av möjligheterna att lämna till återanvändning i Alingsås kommun visade att finns en hög koncentration av inlämningsställen i Alingsås stad. Det finns möjlighet att lämna till återanvändning på kommunens två återvinningscentraler, till secondhandbutiker och insamlingsboxar ofta placerade vid återvinningsstationer. Invånare kan skänka föremål direkt till andra personer i sin omgivning, utnyttja digitala plattformar och i enstaka fall få föremål upphämtade av secondhandaktörer. Det kommunala fastighetsbolaget Alingsåshem erbjuder möjligheten att lämna ifrån sig cyklar och några av enkätens respondenter uppger att de donerar till kyrka, kvinnojouren, föreningar, insamlingsinitiativ och tiggare. Topp tre mest använda inlämningsplatser- och sätt är att lämna föremål är till Vinden och Bälunge återvinningscentral samt att skänka till vänner, familj och bekanta.

Återanvändningsmöjligheterna utnyttjas främst för att donera kläder, textilier och skor men andra stora grupper var även inredningsartiklar och husgeråd. Respondenterna transporterar föremålen till inlämningsplatserna i huvudsak med bil, 94,2 procent uppgav att de använder bil som färdmedel och 25,7 procent av respondenterna bortskänker genom att föremålen hämtas av en annan privatperson.

Respondenterna är generellt nöjda med de återanvändningsmöjligheter som finns och upplevelsen av dem. Majoriteten av respondenterna (91,3 %) anser att det är viktigt att återanvända och (88 %) anser att de innehar kunskap om de tillgängliga möjligheter som finns i Alingsås kommun. Vidare anser övervägande del av respondenterna att det är lätt att lämna till återanvändning och nästintill hälften av respondenterna anser att de inte alls är tidskrävande. Upp till 36 procent av respondenterna angav att de hade och delvis hade lämnat mer till återanvändning om de bodde närmare ett inlämningsställe, och 44,4 procent angav att de delvis inte eller inte alls hade donerat mer. En stor del respondenter framförde alltså att de är nöjda som det är idag och att inget behöver förbättras. Dock fanns en viss grupp

respondenter som ansåg att möjligheterna att lämna ska komma närmare bostaden på olika sätt och upplever dessutom att öppettiderna på återvinningscentralerna är begränsande.

Geografisk närhet ser ut att ha en viss påverkan på vissa grupper. Det återfanns inget samband mellan avstånd och upplevelsen av handlingen som lätt eller tidskrävande. Däremot donerar de respondenter med kortare medelavstånd i större omfattning än respondenterna med längre medelavstånd. Respondenterna med längre medelavstånd anger också att de hade lämnat mer till återanvändning om de bodde närmare ett inlämningsställe. Likaså anger respondenterna med kortast medelavstånd, som alltså bor närmast inlämningsställena, att ökad geografisk närhet inte hade haft en effekt på deras doneringsfrekvens. Geografisk närhet har en betydelse för benägenheten att donera när det gäller respondenterna som har längre faktiska geografiska avstånd till möjligheterna.

Avslutningsvis hoppas uppsatsen kunna ge användbara insikter i invånarnas återanvändningsvanor och bidra till Alingsås kommuns arbete med avfallsplanen.

Enkätresultatet visar att respondenterna i stort sett är nöjda med möjligheterna som finns att lämna till återanvändning dock har förbättringsmöjligheter och önskemål kommit till ytan. I och med att en övervägande del donerar föremål till Bältinge återvinningscentral, och även uttryckta önskemål om utökade öppettider, är det relevant att se över återvinningscentralens tillgänglighet. Att undersöka möjligheterna för att utöka utbudet av inlämningsställena i de mer avlägsna delarna av kommunen skulle kunna vara ett alternativ för att utöka invånarnas möjlighet att lämna till återanvändning. Det är i dessa områden som det i större utsträckning önskas kortare avstånd och minskat avstånd är därför av vikt för att de ska lämna mer till återanvändning.

Referenslista

- Alingsåshem (u.å.). *Om oss*. <https://www.alingsashem.se/index.php?page=om-oss> [2022-05-04]
- Alingsås kommun (2018). *Översiktsplan för Alingsås kommun*. Alingsås: Kommunfullmäktige.
https://www.alingsas.se/wp-content/uploads/2020/03/oversiktsplan_antagandehandling_inkl_lansstyrelsens_yttrande_181031_0.pdf
- Alingsås kommun (2021a). *Avfallsföreskrifter och avfallsplan*.
<https://www.alingsas.se/bygga-bo-och-miljo/avfall-och-atervinning/avfallsplan/> [2022-05-04]
- Alingsås kommun (2021b). *Befolkning och arbete*. <https://www.alingsas.se/kommun-och-politik/kommunfakta/befolkning-arbete-byggande/> [2022-04-07]
- Alingsås kommun (2021c). *Återvinningscentraler*. <https://www.alingsas.se/bygga-bo-och-miljo/avfall-och-atervinning/atervinningscentraler/> [2022-05-04]
- Ando, A.W. & Gosselin, A.Y. (2005). RECYCLING IN MULTIFAMILY DWELLINGS: DOES CONVENIENCE MATTER? *Economic inquiry*, 43(2), ss.426–438.
doi:10.1093/ei/cbi029
- Avfall Sverige (2017). *Hushållsavfall i siffror - Kommun- och länsstatistik 2016* (Rapport 2017:26). Malmö: Avfall Sverige.
https://www.avfallsverige.se/fileadmin/user_upload/Publikationer/2017-26_Statistikrapport.pdf
- Avfall Sverige (2021). *Svensk avfallshantering 2020*. Malmö: Avfall Sverige.
https://www.avfallsverige.se/fileadmin/user_upload/4_kunskapsbank/Svensk_Avfallshantering_2020_publ2021_01.pdf [2022-03-28]
- Bianchi, C. & Birtwistle, G. (2012). Consumer clothing disposal behaviour: a comparative study. *International journal of consumer studies*, 36(3), ss.335–341. doi: 10.1111/j.1470-6431.2011.01011.x
- Bryman, A. & Nilsson, B. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje uppl., Stockholm: Liber
- Castree, N., Kitchin, R., Rogers, A., & ProQuest. (2013). *A Dictionary of Human Geography*. 1 uppl., Oxford: Oxford University Press

De Ferran, F., Robinot, E. & Ertz, M. (2020). What makes people more willing to dispose of their goods rather than throwing them away? *Resources, conservation and recycling*, 156, s.104682. doi: 10.1016/j.resconrec.2020.104682

Ellegård, K. (2018). *Time geography*. Routledge.

Ellegård, K. (2019). *Thinking Time Geography: Concepts, Methods and Applications*. 1 uppl., Routledge Studies in Human Geography.

Ellegård, K. & Svedin, U. (2012). Torsten Hägerstrand's time-geography as the cradle of the activity approach in transport geography. *Journal of transport geography*, 23, ss.17–25. doi: 10.1016/j.jtrangeo.2012.03.023

Entergate (u.å.). *esmaker*. <https://entergate.se/products/esmaker/> [2022-05-04]

Estrid & Moa (u.å.). *Om oss*.
https://estridochmoa.se/?fbclid=IwAR35jwDnsj8RV06eJTgv5P3JrFjcXTROxZ_9R1IDVM1IATzrc2oDGxSlAcQ [2022-05-04]

Fairtrade (2017). *Vår konsumtion påverkar världen*. <https://fairtrade.se/aktuellt/2017/var-konsumtion-paverkar-varlden/> [2022-04-27]

Finansdepartementet (2016). Strategier för hållbar konsumtion. *Regeringskansliet*, 4 oktober. <https://www.regeringen.se/artiklar/2016/10/strategi-for-hallbar-konsumtion/> [2022-03-28]

Flygansvær, B., Samuelsen, A.G. & Støyle, R.V. (2021). The power of nudging: how adaptations in reverse logistics systems can improve end-consumer recycling behavior. *International journal of physical distribution & logistics management*, 51(9), ss.958–977. doi: 10.1108/IJPDLM-12-2020-0389

Göteborgsregionen (2021). *Göteborgsregionen minskar avfallet – avfallsplan för tretton kommuner till 2030*. Göteborg: Göteborgsregionen.
<https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/kommunens-organisation/forvaltningar/forvaltningen-kretslopp-och-vatten/vara-verksamheter/avfallsplan-for-goteborg>

Harrie, L. (2020). *Geografisk informationsbehandling: teori, metoder och tillämpningar*. 7 uppl., Lund: Studentlitteratur AB.

Haugen, K. (2012). *The accessibility paradox* (GERUM, 1402-5205; 2012:1). Umeå: University of Umeå.

- Haugen, K., E. Holm, M. Strömgren, B. Vilhelmson & K. Westin. (2012). Proximity, accessibility and choice: A matter of taste or condition? *Papers in Regional Science*, 91(1), ss.65-84. doi:10.1111/j.1435-5957.2011.00374.x
- Hopewell, J., Dvorak, R. & Kosior, E. (2009). Plastics recycling: challenges and opportunities. *Philosophical transactions. Biological sciences*, 364(1526), ss.2115–2126. doi: 10.1098/rstb.2008.0311
- Hägerstrand, T. (2004). The two vistas. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 86:4, ss.315-323. doi:10.1111/j.0435-3684.2004.00170.x
- Joung, H.-M. & Park-Poaps, H. (2013). Factors motivating and influencing clothing disposal behaviours. *International journal of consumer studies*, 37(1), ss.105–111. doi: 10.1111/j.1470-6431.2011.01048.x
- Larsen, A.W. et al. (2010). Waste collection systems for recyclables: An environmental and economic assessment for the municipality of Aarhus (Denmark). *Waste management (Elmsford)*, 30(5), ss.744–754. doi:10.1016/j.wasman.2009.10.021
- Larsson, A., Elldér, E. & Vilhelmson, B. (2015). Geografisk tillgänglighet; Definitioner, operationalisering och praktik (*Working Papers in Human Geography 2014:1*). Göteborg: University of Gothenburg.
- Levin, L. et al. (2021). Socialt hållbar transportplanering: inspirationshandbok med exempel från forskning och praktik. Lund: K2 - Nationellt kunskapscentrum för kollektivtrafik; Linköping: VTI; Göteborg: Göteborgs universitet.
- Mehner, E., Naidoo, A., Hellwig, C., Bolton, K., & Rousta, K. (2020). The Influence of User-Adapted, Instructive Information on Participation in a Recycling Scheme: A Case Study in a Medium-Sized Swedish City. *Recycling (Basel)*, 5(2), s.7. doi:10.3390/recycling5020007
- Minelgaite, A. & Liobikiene, G. (2019). The problem of not waste sorting behaviour, comparison of waste sorters and non-sorters in European Union: Cross-cultural analysis. *The Science of the total environment*, 672, ss.174–182. doi:10.1016/j.scitotenv.2019.03.342
- Myrorna (u.å.). *Inlämningsplatser*. <https://www.myrorna.se/inlamningsplatser/> [2022-05-04]
- Nationalencyklopedin (u.å.a.). Skänka. <http://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/skänka> [2022-04-27]
- Nationalencyklopedin (u.å.b.). Produkt. <http://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/produkt> [2022-04-27]

Naturvårdsverket (u.å.a.). *Lagar och regler om avfall*. [https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall/lagar-och-regler-om-avfall? t hit.id=Boilerplate Episerver Features EpiserverFind Models EpiserverFindDocument/3239 sv& t q=avfallslagstiftning](https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall/lagar-och-regler-om-avfall?%20hit.id=Boilerplate%20Episerver%20Features%20EpiserverFind%20Models%20EpiserverFindDocument/3239_sv&%20t.q=avfallslagstiftning) [2022-05-03]

Naturvårdsverket (u.å.b.). *Avfallshierarkin visar stegen vi behöver ta*. <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/avfall/pagaende-arbeten/avfallshierarkin-visar-stegen-vi-behoover-ta/> [2022-04-06]

Paden, N. & Stell, R. (2005). Consumer Product Redistribution: Disposition Decisions and Channel Options. *Journal of marketing channels*, 12(3), ss.105–123. doi: 10.1300/J049v12n03_06

PMU Vinden Second Hand (u.å.). *Hämtning och lämning*. <https://www.vinden.org/hamtning-och-inlamning/> [2022-05-04]

Powell, J.C. (1996). A Lifecycle Assessment and Economic Valuation of Recycling. *Journal of environmental planning and management*, 39(1), ss.97–112. doi:10.1080/09640569612697

Regionfakta (2022). *Areal och befolkningstäthet*. <https://www.regionfakta.com/vastra-gotalands-lan/geografi/areal-och-befolkningstathet/> [2022-03-29]

Rousta, K., Bolton, K., Lundin, M., & Dahlén, L. (2015). Quantitative assessment of distance to collection point and improved sorting information on source separation of household waste. *Waste management (Elmsford)*, 40, ss.22–30. doi:10.1016/j.wasman.2015.03.005

Röda Korset (u.å.). *Röda Korset Second hand Alingsås*. <https://www.rodakorset.se/vad-vi-gor/second-hand/butiker/roda-korset-secondhand-alingsas/> [2022-05-04]

Sarigöllü, E., Hou, C. & Ertz, M. (2021). Sustainable product disposal: Consumer redistributing behaviors versus hoarding and throwing away. *Business strategy and the environment*, 30(1), ss.340–356. doi:10.1002/bse.2624

Sellpy (u.å.). *Så funkar det*. <https://www.sellpy.se/howItWorks> [2022-05-09]

Stadsmissionen (u.å.). *Vill du skänka saker till vår second hand?* <https://www.stadsmissionen.org/second-hand/att-skanka/> [2022-05-04]

Stoeva, K. & Alriksson, S. (2017). Influence of recycling programmes on waste separation behaviour. *Waste management (Elmsford)*, 68, ss.732–741. doi: 10.1016/j.wasman.2017.06.005

Sveriges Konsumenter (u.å.). *Hållbar konsumtion*. <https://www.sverigeskonsumenter.se/vad-vi-gor/hallbar-konsumtion/> [2022-04-27]

Thomas, C., & Sharp, V. (2013). Understanding the normalisation of recycling behaviour and its implications for other pro-environmental behaviours: A review of social norms and recycling. *Resources, Conservation and Recycling*, 79, ss.11–20. doi:10.1016/j.resconrec.2013.04.010

Vilhelmson, B. (2002). *Rörlighet och förankring: geografiska aspekter på människors välfärd*. Göteborg: Kulturgeografiska inst., Handelshögskolan, Göteborgs univ.

Åquist, A. (2002). *Tidsgeografi – en introduktion*. Örebro: Örebro universitet. <https://docplayer.se/314092-Tidsgeografi-en-introduktion.html>

Ölander, F., & Thøgersen, J. (1995). Understanding of consumer behaviour as a prerequisite for environmental protection. *Journal of Consumer Policy*, 18(4), ss.345–385. doi: 10.1007/BF01024160

Bilaga 1: Enkäten

ALINGSÅS

KOMMUN

Tack för att du tar dig tiden att besvara vår enkät.

Vi är två studenter från Handelshögskolan, Göteborgs universitet som skriver vår kandidatuppsats i samarbete med Alingsås kommun. Vi undersöker hur invånarna i Alingsås kommun lämnar produkter till återanvändning och vilka begränsningar de upplever i samband med återanvändning. Enkätresultatet kommer användas till vår uppsats men kommer också delas med kommunen.

Enkäten tar ca 6 minuter att genomföra och alla svar kommer att hanteras helt anonymt och konfidentiellt. Läs frågorna noggrant och svara ärligt. Dina tankar och åsikter är viktiga för oss.

Tack på förhand!

Ellinore
gushalels@student.gu.se

Emilia
gushlaem@student.gu.se

Först kommer några bakgrundsfrågor. Syftet med dessa frågor är att vi ska kunna undersöka om enkätsvaren skiljer sig geografiskt, över ålder, boendeform osv.

Bor du i Alingsås kommun?

☐ Ja

☐ Nej

(vid nej svar) Hej!

Enkäten riktar sig till invånare i Alingsås kommun. Eftersom du svarade att du inte bor i Alingsås kommun är du inte aktuell för denna enkät.

Tack för din tid!

Ange ditt postnummer:

Ange ditt kön:

- ☐ Kvinna
- ☐ Man
- ☐ Annat
- ☐ Vill ej uppge

Ange din ålder:

- ☐ 16-25
- ☐ 26-35
- ☐ 36-45
- ☐ 46-55
- ☐ 56-65
- ☐ 66+

Hur bor du?

- ☐ Flerbostadshus
- ☐ Villa
- ☐ Radhus

Har du tillgång till bil?

- ☐ Ja, jag äger en egen bil / finns i mitt hushåll
- ☐ Ja, bil från bilpool / lånar av andra
- ☐ Nej

Var hittade du enkäten?

- ☐ Via Alingsås kommuns Facebook-sida
- ☐ Via familj/ vänner/ bekanta
- ☐ Via en Facebook-grupp
- ☐ Annat...

Enkäten har fokus på att lämna till återanvändning. Återanvändning innebär att föremål inte slängs utan istället förlängs produktens livslängd genom att den används igen. När något återanvänds nyttjas produkten igen, till skillnad mot återvinning där föremål bryts ner till råmaterial för att skapa helt nya produkter.

Denna studie fokuserar enbart på handlingen att skänka/ donera föremål till andra personer, välgörenhetsorganisationer och second-handaktörer. Vi ber dig därför utesluta de gånger du sålt begagnat och endast beakta bortskänkning.

Härnäst kommer fem frågor om dina vanor när det gäller att lämna till återanvändning.

Har du lämnat föremål till återanvändning det senaste året?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

I vilken omfattning donerar du föremål?

- ☐ Mindre än en gång om året
- ☐ En gång om året
- ☐ En gång i halvåret
- ☐ Flera gånger i halvåret
- ☐ En gång i månaden
- ☐ Flera gånger i månaden
- ☐ Jag donerar aldrig

Var brukar du donera/ skänka bort föremål? (Välj ett eller flera alternativ)

- ☐ Bältinge återvinningscentrals återbruksinsamling
- ☐ Sollebrunn återvinningscentrals återbruksinsamling
- ☐ Insamlingsbox intill återvinningsstation
- ☐ Vänner, familj och bekanta
- ☐ PMU Vinden Second Hand
- ☐ Stadsmissionen
- ☐ Röda Korset
- ☐ Andra secondhandbutiker
- ☐ Bytesrum/plats arrangerat av fastighetsägare

- ☐ Med hjälp av t.ex. Blocket, Facebook, Instagram osv.
  - ☐ Jag donerar inte
  - ☐ Annat...
-

Under det senaste året; vilka typer av föremål har du lämnat till återanvändning? (Välj ett eller flera alternativ)

- ☐ Kläder, textilier och skor
  - ☐ Inredningsartiklar
  - ☐ Husgeråd (köksredskap, porslin osv.)
  - ☐ Elektronikprodukter
  - ☐ Leksaker och spel
  - ☐ Böcker, filmer, skivor
  - ☐ Möbler
  - ☐ Sportutrustning (skridskor, cyklar osv.)
  - ☐ Jag donerar inte
  - ☐ Annat...
-

Hur lämnar du ifrån dig dessa föremål? (Välj ett eller flera alternativ)

- ☐ Gå
- ☐ Cykla
- ☐ Bil
- ☐ Kollektivtrafik
- ☐ Skickar med post
- ☐ Hämtas av annan privatperson
- ☐ Hämtas av secondhandaktör

Slutligen kommer du få ta ställning till ett antal påståenden på en skala som sträcker sig från instämmer helt till instämmer inte alls. Svara så gott du kan utifrån hur du ställer dig till det presenterade påståendet.

Jag anser att det är viktigt att återanvända.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Neutral	Instämmer delvis inte	Instämmer inte alls
☐	☐	☐	☐	☐

Jag har god kunskap kring varför det är viktigt med återanvändning ur ett hållbarhetsperspektiv.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Neutral	Instämmer delvis inte	Instämmer inte alls
☐	☐	☐	☐	☐

Jag har god kunskap kring möjligheterna till återanvändning som finns i Alingsås kommun.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Neutral	Instämmer delvis inte	Instämmer inte alls
☐	☐	☐	☐	☐

Majoriteten av föremålen jag inte längre använder lämnar jag till återanvändning.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Neutral	Instämmer delvis inte	Instämmer inte alls
☐	☐	☐	☐	☐

Jag anser att det är lätt för mig att lämna till återanvändning.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Neutral	Instämmer delvis inte	Instämmer inte alls
☐	☐	☐	☐	☐

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Jag hade lämnat mer till återanvändning om jag bodde närmare ett inlämningsställe.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Neutral	Instämmer delvis inte	Instämmer inte alls
☐	☐	☐	☐	☐

Att lämna till återanvändning är tidskrävande och tar tid från annat jag vill/ behöver göra.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Neutral	Instämmer delvis inte	Instämmer inte alls
☐	☐	☐	☐	☐

Jag anser att kommunen informerar oss invånare om hur vi kan lämna till återanvändning.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Neutral	Instämmer delvis inte	Instämmer inte alls
☐	☐	☐	☐	☐

Jag anser att kommunen erbjuder bra möjligheter för att lämna till återanvändning.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Neutral	Instämmer delvis inte	Instämmer inte alls
☐	☐	☐	☐	☐

Vad anser du behövs och krävs för att du ska vara mer benägen att lämna till återanvändning?

Avslutningsvis, har du eventuella kommentarer/ synpunkter? Något mer du vill lägga till?

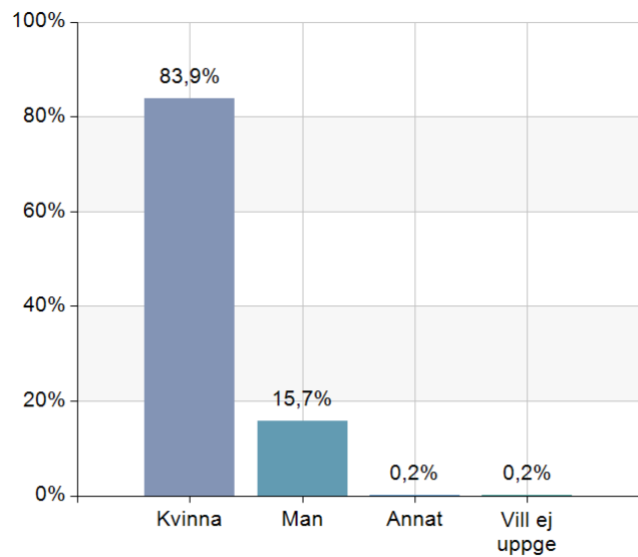

Bilaga 2: Enkätresultat

Ange ditt kön:

Namn	Antal	%
Kvinna	348	83,9
Man	65	15,7
Annat	1	0,2
Vill ej uppge	1	0,2
Total	415	100

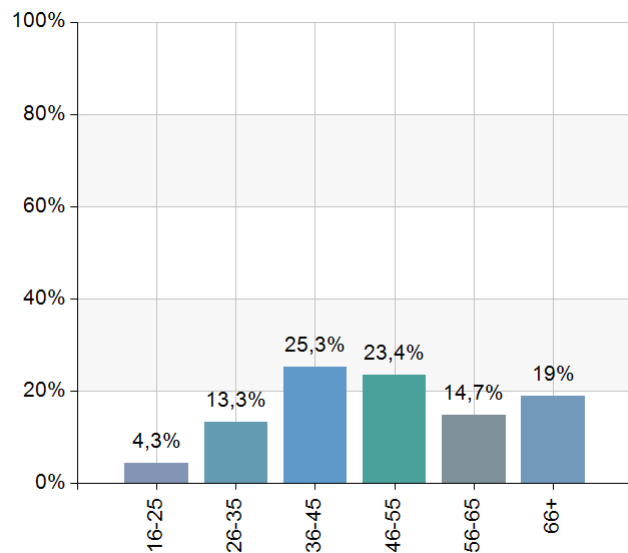
Svarsfrekvens
100% (415/415)

Ange din ålder:

Namn	Antal	%
16-25	18	4,3
26-35	55	13,3
36-45	105	25,3
46-55	97	23,4
56-65	61	14,7
66+	79	19
Total	415	100

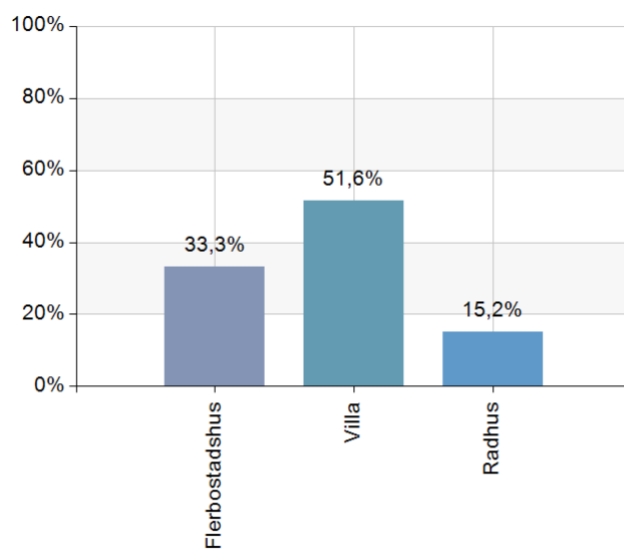
Svarsfrekvens
100% (415/415)

Hur bor du?

Namn	Antal	%
Flerbostadshus	138	33,3
Villa	214	51,6
Radhus	63	15,2
Total	415	100

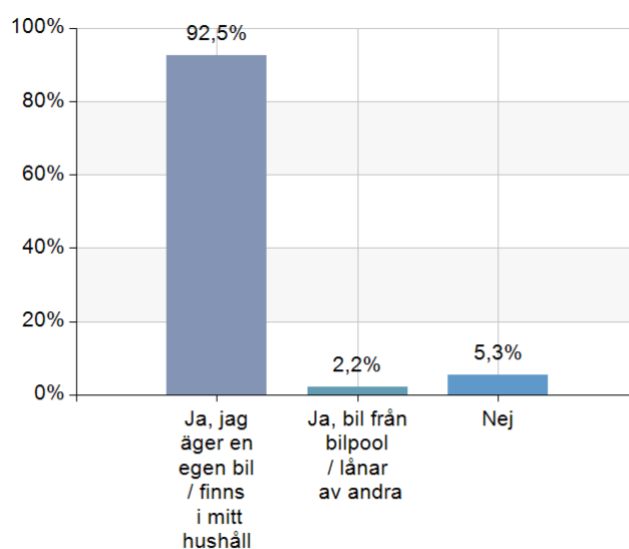
Svarsfrekvens
100% (415/415)

Har du tillgång till bil?

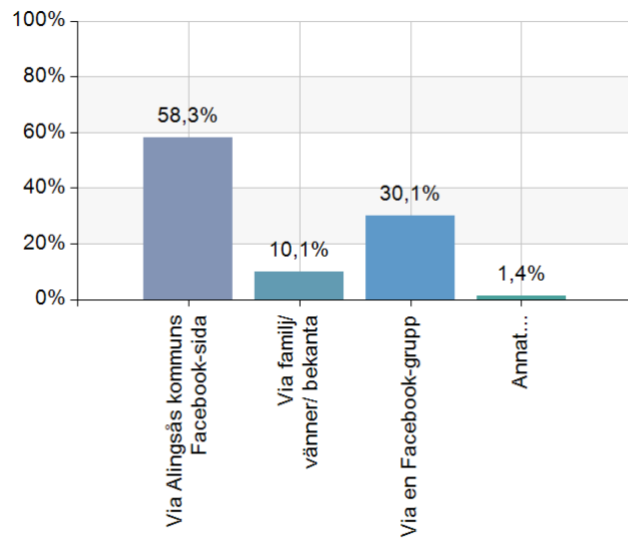
Namn	Antal	%
Ja, jag äger en egen bil / finns i mitt hushåll	384	92,5
Ja, bil från bilpool / lånar av andra	9	2,2
Nej	22	5,3
Total	415	100

Svarsfrekvens
100% (415/415)

Var hittade du enkäten?

Namn	Antal	%
Via Alingsås kommuns Facebook-sida	242	58,3
Via familj/ vänner/ bekanta	42	10,1
Via en Facebook-grupp	125	30,1
Annat...	6	1,4
Total	415	100

Svarsfrekvens

100% (415/415)

Annat...

via studenterna som gör kandidatuppsatsen

Genom mail från studenternas handledare i kommunen

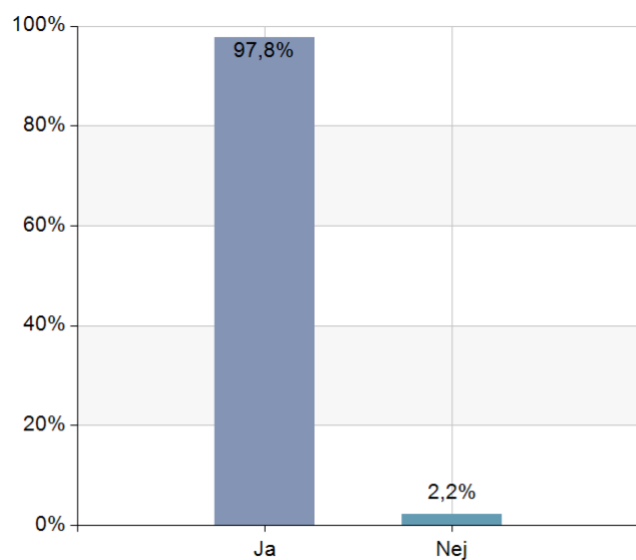
Via kommunanställd

Fbflödet

Tipsad på jobbet, Alingsås kommun, via e-post

Har du lämnat föremål till återanvändning det senaste året?

Namn	Antal	%
Ja	406	97,8
Nej	9	2,2
Total	415	100

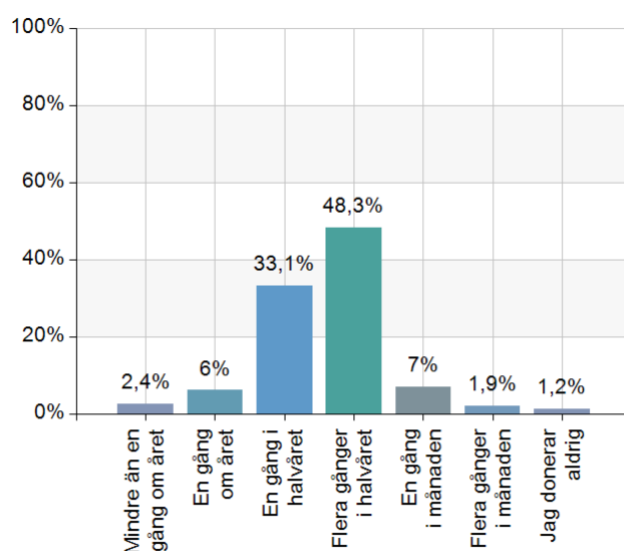
Svarsfrekvens

100% (415/415)

I vilken omfattning donerar du föremål?

Namn	Antal	%
Mindre än en gång om året	10	2,4
En gång om året	25	6
En gång i halvåret	137	33,1
Flera gånger i halvåret	200	48,3
En gång i månaden	29	7
Flera gånger i månaden	8	1,9
Jag donerar aldrig	5	1,2
Total	414	100

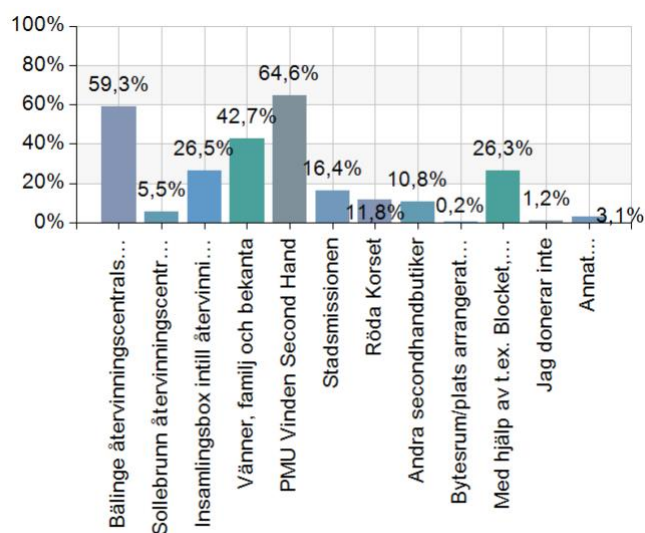

Svarsfrekvens

99,8% (414/415)

Var brukar du donera/ skänka bort föremål? (Välj ett eller flera alternativ)

Namn	Antal	%
Bälinge återvinningscentrals återbruksinsamling	246	59,3
Sollebrunn återvinningscentrals återbruksinsamling	23	5,5
Insamlingsbox intill återvinningsstation	110	26,5
Vänner, familj och bekanta	177	42,7
PMU Vinden Second Hand	268	64,6
Stadsmissionen	68	16,4
Röda Korset	49	11,8
Andra secondhandbutiker	45	10,8
Bytestum/plats arrangerat...		0,2%
Med hjälp av t.ex. Blocket...		26,3%
Jag donerar inte		1,2%
Annat...		3,1%

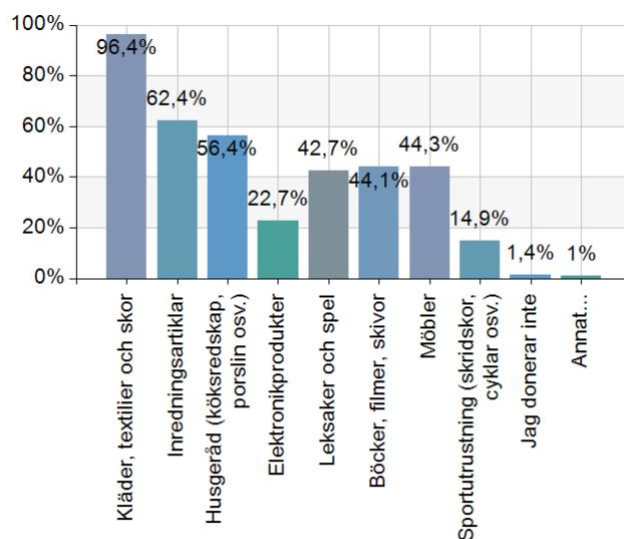
Bytesrum/plats arrangerat av fastighetsägare	1	0,2
Med hjälp av t.ex. Blocket, Facebook, Instagram osv.	109	26,3
Jag donerar inte	5	1,2
Annat...	13	3,1
Total	1114	268,4

Svarsfrekvens
100% (415/415)

Annat...
Tiggare vid butik
Bytesdagar/egenarrangerad loppis för föreningsliv
Insamling kyrka
Till vänners barn som använder vidare
Estrid och Moas barnsecondhand
Föreningar som har loppmarknad
Sellpy
Nyss tex gruppen alingsås stöttar ukraina - grejerna behövs och används direkt av flyktingar här i sta'n. Har försökt kontakta till fältgruppen i samma syfte nån gång, känns bra om det färdas långt när det finns människor med behov här nära oss. Det kunde utvecklas mer känns det som även stadsmissionen och kyrkorna gör mycket på den fronten.
Återvinningscentralen i Partille då vi nyligen flyttat hit :)
Ukraina flyktingar via kompisar
Kvinnojouren
Butiken Resected för en del kläder
Sellpy

Under det senaste året; vilka typer av föremål har du lämnat till återanvändning?
(Välj ett eller flera alternativ)

Namn	Antal	%
Kläder, textilier och skor	400	96,4
Inredningsartiklar	259	62,4
Husgeråd (köksredskap, porslin osv.)	234	56,4
Elektronikprodukter	94	22,7
Leksaker och spel	177	42,7
Böcker, filmer, skivor	183	44,1
Möbler	184	44,3
Sportutrustning (skridskor, cyklar osv.)	62	14,9
Jag donerar inte	6	1,4
Annat...	4	1
Total	1603	386,3

Svarsfrekvens

100% (415/415)

Annat...

Nya hygienartiklar till människor från Ukraina

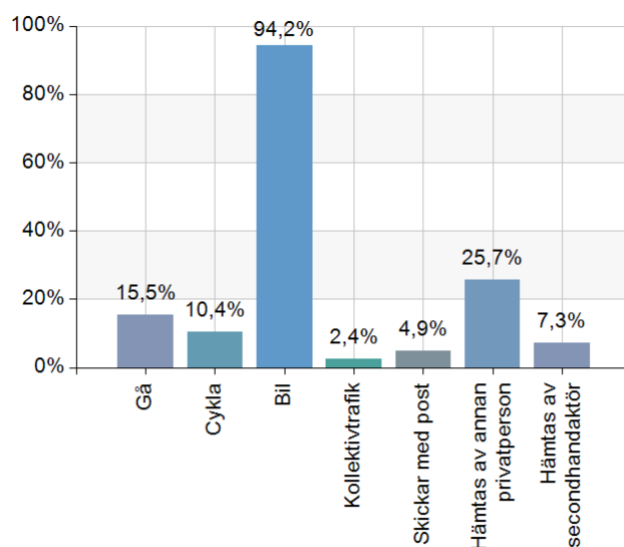
väskor

Täcke kuddar lakan

Hur lämnar du ifrån dig dessa föremål? (Välj ett eller flera alternativ)

Namn	Antal	%
Gå	64	15,5
Cykla	43	10,4
Bil	388	94,2
Kollektivtrafik	10	2,4
Skickar med post	20	4,9
Hämtas av annan privatperson	106	25,7
Hämtas av secondhandaktör	30	7,3
Total	661	160,4

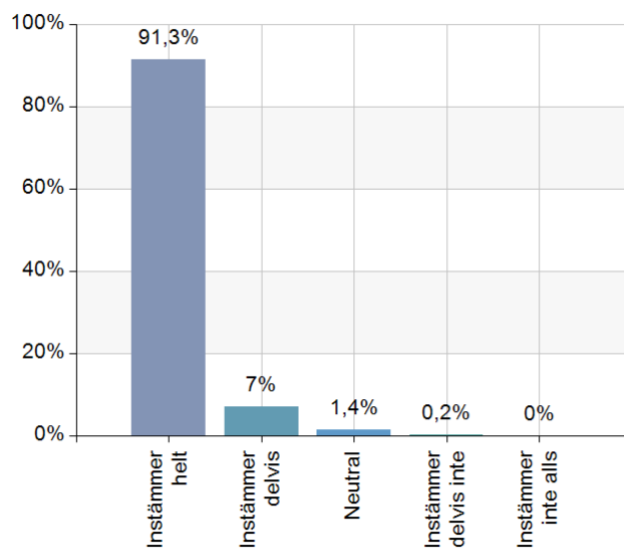

Svarsfrekvens

99,3% (412/415)

Jag anser att det är viktigt att återanvända.

Namn	Antal	%
Instämmer helt	379	91,3
Instämmer delvis	29	7
Neutral	6	1,4
Instämmer delvis inte	1	0,2
Instämmer inte alls	0	0
Total	415	100

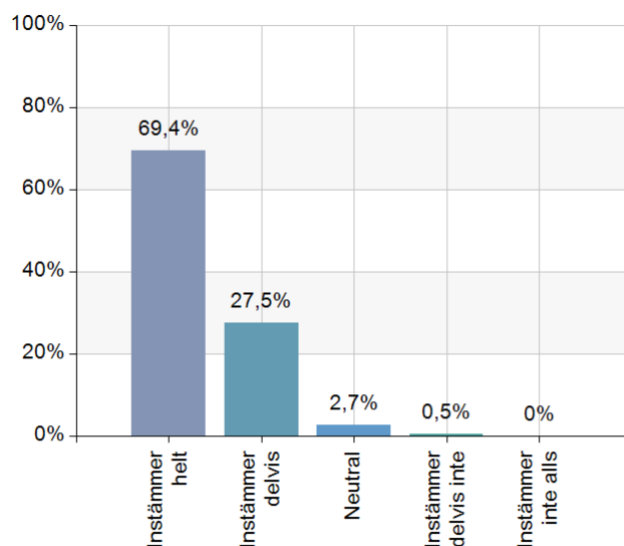
Svarsfrekvens

100% (415/415)

Jag har god kunskap kring varför det är viktigt med återanvändning ur ett hållbarhetsperspektiv.

Namn	Antal	%
Instämmer helt	288	69,4
Instämmer delvis	114	27,5
Neutral	11	2,7
Instämmer delvis inte	2	0,5
Instämmer inte alls	0	0
Total	415	100

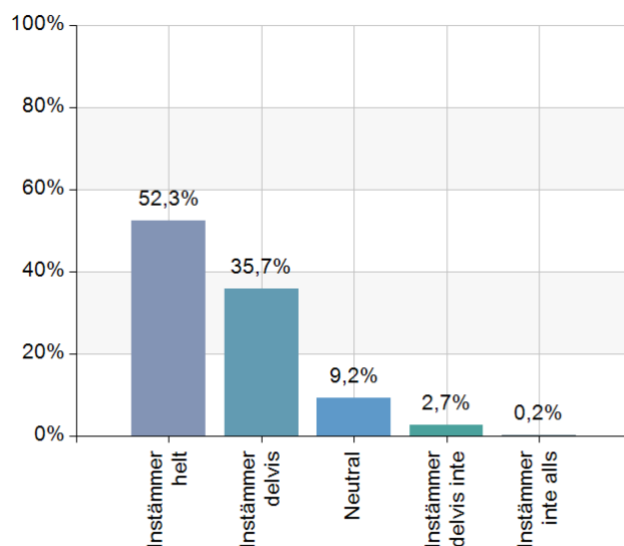
Svarsfrekvens
100% (415/415)

Jag har god kunskap kring möjligheterna till återanvändning som finns i Alingsås kommun.

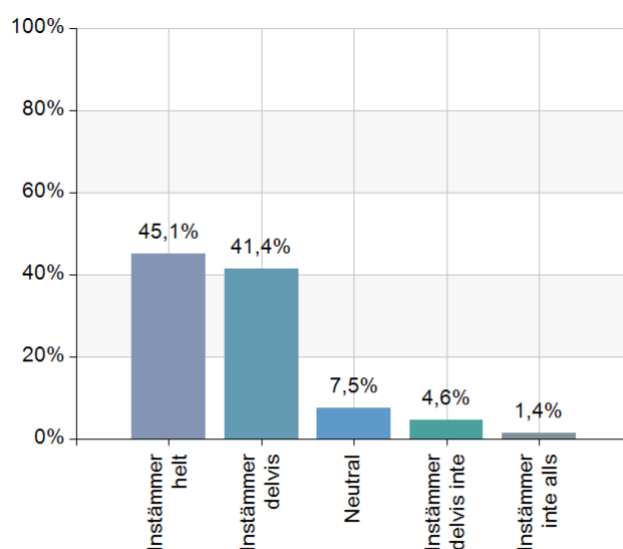
Namn	Antal	%
Instämmer helt	217	52,3
Instämmer delvis	148	35,7
Neutral	38	9,2
Instämmer delvis inte	11	2,7
Instämmer inte alls	1	0,2
Total	415	100

Svarsfrekvens
100% (415/415)

Majoriteten av föremålen jag inte längre använder lämnar jag till återanvändning.

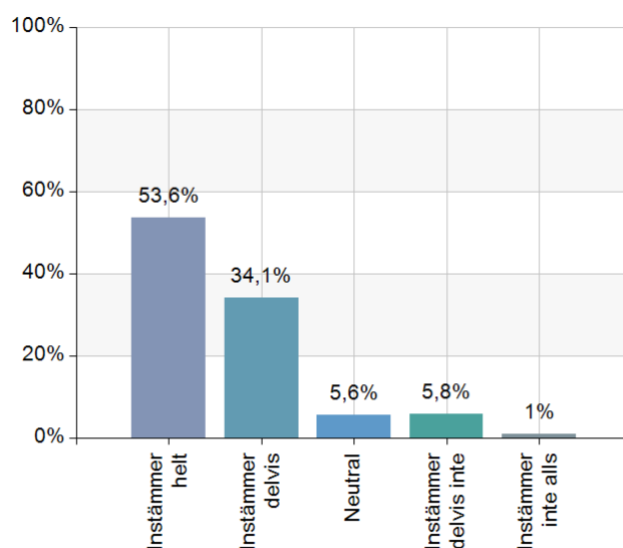
Namn	Antal	%
Instämmer helt	187	45,1
Instämmer delvis	172	41,4
Neutral	31	7,5
Instämmer delvis inte	19	4,6
Instämmer inte alls	6	1,4
Total	415	100

Svarsfrekvens
100% (415/415)

Jag anser att det är lätt för mig att lämna till återanvändning.

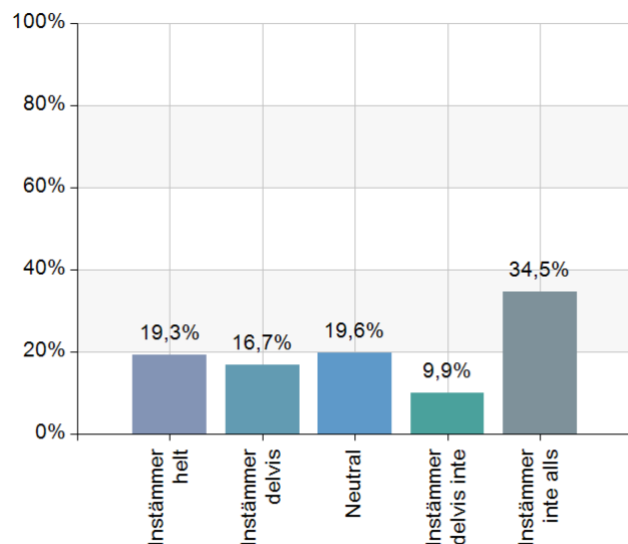
Namn	Antal	%
Instämmer helt	222	53,6
Instämmer delvis	141	34,1
Neutral	23	5,6
Instämmer delvis inte	24	5,8
Instämmer inte alls	4	1
Total	414	100

Svarsfrekvens
99,8% (414/415)

Jag hade lämnat mer till återanvändning om jag bodde närmare ett inlämningsställe.

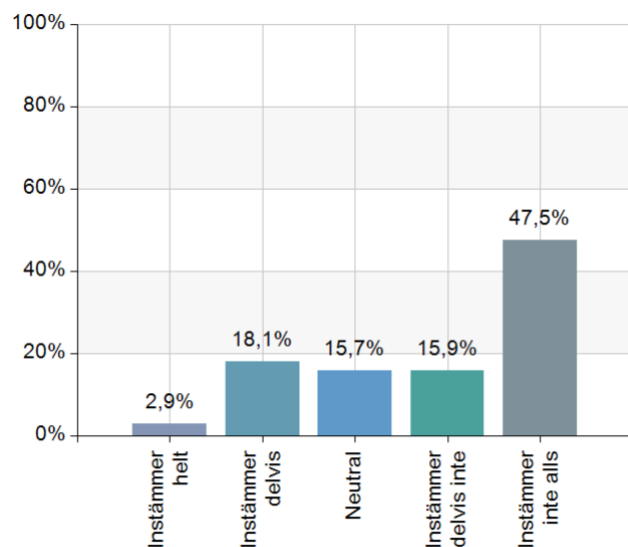
Namn	Antal	%
Instämmer helt	80	19,3
Instämmer delvis	69	16,7
Neutral	81	19,6
Instämmer delvis inte	41	9,9
Instämmer inte alls	143	34,5
Total	414	100

Svarsfrekvens
99,8% (414/415)

Att lämna till återanvändning är tidskrävande och tar tid från annat jag vill/ behöver göra.

Namn	Antal	%
Instämmer helt	12	2,9
Instämmer delvis	75	18,1
Neutral	65	15,7
Instämmer delvis inte	66	15,9
Instämmer inte alls	197	47,5
Total	415	100

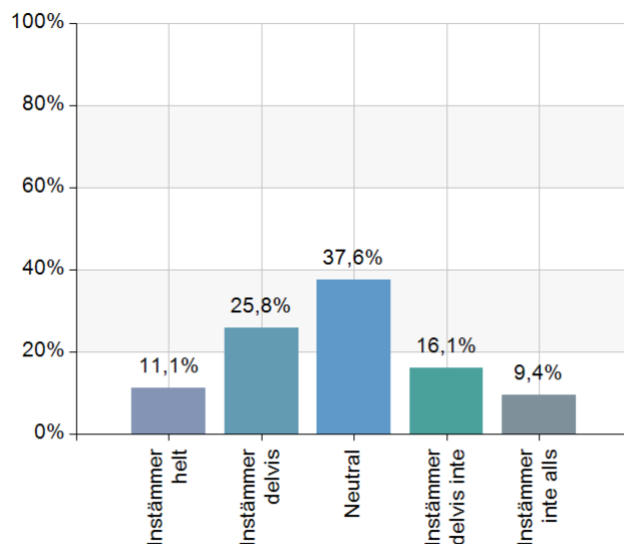

Svarsfrekvens
100% (415/415)

Jag anser att kommunen informerar oss invånare om hur vi kan lämna till återanvändning.

Namn	Antal	%
Instämmer helt	46	11,1
Instämmer delvis	107	25,8
Neutral	156	37,6
Instämmer delvis inte	67	16,1
Instämmer inte alls	39	9,4
Total	415	100

Svarsfrekvens
100% (415/415)

Jag anser att kommunen erbjuder bra möjligheter för att lämna till återanvändning.

Namn	Antal	%
Instämmer helt	80	19,4
Instämmer delvis	164	39,8
Neutral	103	25
Instämmer delvis inte	50	12,1
Instämmer inte alls	15	3,6
Total	412	100

Svarsfrekvens
99,3% (412/415)

